

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.meld. nr. 31

(1999-2000)

Norges deltakelse i Europarådet i 1999

Tilråding fra Utenriksdepartementet av 14. april 2000, godkjent i statsråd samme dag.

1 Innledning

Europarådet feiret i 1999 sitt 50-årsjubileum. Bakgrunnen for dannelsen av organisasjonen var et sterkt ønske om å bygge institusjoner som kunne bidra til å forhindre en gjentakelse av de redsler man hadde vært vitne til i Europa under Den andre verdenskrig. Denne målsettingen har siden ligget til grunn for Europarådets arbeid for å beskytte og fremme menneskerettighetene, demokratiet og rettsstatens prinsipper, og for å skape samarbeidsbånd mellom medlemslandene.

Europarådet har bygget opp et menneskerettslig kontrollapparat som sikrer de individuelle menneskerettighetene for samtlige av medlemslandenes borgere. Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) ble utarbeidet allerede i 1950 og var unik blant annet fordi den førte til opprettelsen av Den europeiske menneskerettsdomstol, en domstol som er overordnet medlemslandenes domstoler når det gjelder brudd på enkeltmenneskers rettigheter.

Menneskerettsdomstolen i Strasbourg avsier hvert år en rekke dommer hvor det konkluderes med at medlemslandene ikke har overholdt menneskerettighetene som er nedfelt i Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK). Mange av dommene omhandler alvorlige brudd på EMK, for eksempel tortur og nedverdiggende behandling, brudd på ytringsfriheten og retten til rettfærdig rettergang. Domstolen har med sine 41 faste dommere styrket kapasiteten til å behandle det sterkt økende antall klagesaker. Det er imidlertid et stort etterslep av ubehandlede saker, noe som vil være en stort utfordring i kommende år.

Odelstingsproposisjon nr. 3 (1998-99) om lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett, ble vedtatt av Stortinget i vårsesjonen. Loven innebærer bl.a. at Den europeiske menneskerettskonvensjon er blitt en integrert del av norsk rett, og at den har forrang ved motstrid med andre lover. Regjeringen håper dette vil føre til ytterligere oppmerksomhet og økt kunnskap om menneskerettighetene i Norge.

I senere år er det kommet til flere nye kontrollmekanismer som supplerer EMK og domstolen og som møter nye utfordringer i tiden. Eksempelvis kan nevnes Europarådets torturkomité, som har uinnskrenket tilgang til fengsler, psykiatriske klinikker og andre frihetsberøvende institusjoner i alle medlemsland. Ekspertkomitéen mot rasisme, intoleranse og fremmedfrykt (ECRI) og Europarådets rammekonvensjon for beskyttelse av nasjonale minoriteter er andre viktige instrumenter. Norge ratifiserte Rammekonvensjonen for beskyttelse av nasjonale minoriteter 17. mars 1999.

Europarådets nye kommissær for menneskerettigheter er etter Regjeringens syn et nyttig tilskudd til Europarådets virkemiddelapparat. Kommissæren vil på ikke-rettslig grunnlag supplere det arbeidet domstolen utfører, blant annet ved å gi rådgivning og informasjon om menneskerettigheter. Gjennom sitt engasjement i forbindelse med Tsjetsjenia-konflikten har kommissæren allerede vist seg som et verdifullt tilskudd til organisasjonen.

I løpet av sine første 50 år har organisasjonen lagt vekt på å nedfelle Europas felles verdiarv og demokratiske standarder i et nettverk av folkerettslig

bindende konvensjoner og avtaler. Således har Europarådet oppnådd viktige resultater innen kultur, miljøvern, utdanning, juridisk samarbeid, helse- og sosialspørsmål. Dette arbeidet har hentet mye av sin styrke gjennom et fruktbart vekselspill mellom medlemslandenes regjeringer, representert ved Ministerkomitéen og dens underliggende organer, og Europarådets parlamentarikerforsamling, som består av representanter fra medlemslandenes nasjonalforsamlinger. Europarådets kommunalkongress, som samler representanter for lokale og regionale myndigheter i medlemslandene, utfører også et viktig arbeid og bidrar til å gi organisasjonen en lokal forankring. Det faglige og politiske samarbeidet i Europarådet utgjør en viktig kontaktflate for norske regjeringsrepresentanter, parlamentarikere og embetsverk med kolleger i andre europeiske land.

Europarådet har i dag 41 medlemsland, med til sammen ca. 800 millioner innbyggere. Det vil ta tid før demokratisk tankegang og styresett grunnleggende slår rot i alle de nye medlemslandene. I lys av dette er hovedfokus for Europarådets virksomhet det siste tiåret blitt rettet mot demokratibygging i de nye medlemsland fra Sentral- og Øst-Europa.

Europarådet var den første vesteuropeiske organisasjonen som åpnet for de nye demokratiene og har spilt en sentral rolle i arbeidet for å bistå landene i Sentral- og Øst-Europa, inkludert Russland, med å bygge opp demokratiske styresett. Medlemskapet i Europarådet er samtidig et første steg i landenes målsetting om videre integrasjon i europeiske samarbeidsstrukturer. Regjeringen har gått inn for at Europarådet skal være åpent for alle europeiske land som tilfredsstillter kravene til standarder når det gjelder overholdelse av menneskerettighetene, demokrati og rettsstatsprinsippene.

Organisasjonen opplever i dag et økende sprik mellom de kravene som settes og de ressurser som stilles til rådighet av medlemslandene. Dette gjelder i særdeleshet Den europeiske menneskerettsdomstol, selve bærebjelken i Europarådets apparat for beskyttelse av menneskerettighetene, men også for organisasjonens arbeid for demokratibygging i bred forstand.

Det stilles strenge krav til land som ønsker medlemskap i Europarådet, og organisasjonen har stått overfor vanskelige avveininger de siste årene. På den ene side står hensynet til å opprettholde Europarådets demokratiske normer, og på den annen side ønsket om å trekke nye land med i et samarbeid som forhåpentligvis vil ha en positiv innflytelse. Den største utfordringen for organisasjonen i årene som kommer vil være å sikre at medlemslandene fullt ut respekterer de grunnverdier som organisasjonen er tuftet på. Regjeringen vil derfor arbeide for å styrke Europarådets ulike kontrollmekanismer.

Situasjonen på Balkan og i Tsjetsjenia illustrerer på tragisk vis at de oppgavene som lå til grunn for Europarådets opprettelse fortsatt er høyst aktuelle. Organisasjonen engasjerer seg i betydelig grad for å legge press på myndighetshavere og andre politiske krefter for å få slutt på overgrep mot sivile og sikre respekt for internasjonale menneskerettskonvensjoner og humanitærrettslige instrumenter.

Europarådets kanskje viktigste fortrinn i forhold til andre internasjonale organisasjoner er rådets unike faglige kompetanse når det gjelder det langsiktige arbeidet for å skape stabile demokratiske institusjoner, minimumsstandards og rettslig forutsigbarhet innen organisasjonens hovedområder. Euro-

parådets demokratibyggende aktiviteter utfyller således det arbeidet som utføres av andre internasjonale organisasjoner, særlig OSSE, EU og FN. Regjeringen er tilfreds med at Europarådet i løpet av det siste året har vist evne til omstilling og omprioritering for å møte de store utfordringer som følger av uroen på Balkan, i første rekke Kosovo-konflikten.

EUs beslutning i 1999 om å utarbeide et charter for borgernes grunnleggende rettigheter har fått stor oppmerksomhet i Europarådet. Bakgrunnen er en bekymring for at et slikt charter kan bidra til å svekke Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) dersom charteret får rettslig bindende kraft. Det ville da oppstå en situasjon med to parallelle rettslige systemer for menneskerettsbeskyttelse i Europa, en situasjon man også fra norsk side ser på med bekymring.

Regjeringen legger vekt på å koordinere arbeidet i Europarådet mellom fagmyndighetene og å styrke kontakten på tvers av faggrensene for å tilstrebe et helhetsperspektiv i utøvelsen av norsk politikk i Strasbourg. I 1999 ble det holdt et samrådsmøte i Utenriksdepartementet med deltakelse fra de involverte fagdepartementer og andre instanser. I tillegg avholder Norges faste delegasjon ukentlige møter med norske delegater til møter i Strasbourg i regi av Europarådet.

Den norske markeringen av Europarådets 50-årsjubileum har vært koordinert i en egen arbeidsgruppe ledet av Utenriksdepartementet. En hovedmålsetning for jubileumsarrangementene har vært å skape oppmerksomhet rundt *Europarådets kjerneoppgaver*: menneskerettigheter, demokratisk stabilitet, rettsstatens prinsipper, kultur og utdanning og sosial samhørighet. En rekke av de norske markeringene har fokusert på kampen mot rasisme og fremmedfrykt. Et seremonielt høydepunkt var Statsminister Bondeviks døping av «Europarådets plass» ved Biskop Gunnerus gt. 4. mai. Et faglig høydepunkt var det rettslige seminaret 27. mai om Den europeiske menneskerettskonvensjon og domstolens rettspraksis, hvor bl.a. konsekvensene av inkorporeringen av konvensjonen i norsk rett ble drøftet.

2 Det politiske samarbeidet

Det politiske samarbeidet i Europarådet foregår i Ministerkomitéen og Komitéen av faste representanter, som er Europarådets vedtaksorgan. Ministerkomitéen møtes to ganger i året og består av medlemslandenes utenriksministre. Formannskapet i Ministerkomitéen går på omgang mellom medlemslandene hvert halvår, med formannskapsskifter i mai og november. Mellom møtene i Ministerkomitéen overtas vedtaksmyndigheten av Komitéen av faste representanter, som består av medlemslandenes delegasjoner ved Europarådet. Under komitéen er det åtte permanente rapportørgrupper, i tillegg til midlertidige arbeidsgrupper, som gjennom uformelle drøftelser forbereder saker som skal behandles i Komitéen av faste representanter.

Europarådets parlamentarikerforsamling består av parlamentarikere fra alle de 41 medlemslandene samt land med observatørstatus eller spesiell gjestestatus. En viktig del av arbeidet i Ministerkomitéen og Komitéen av faste representanter går ut på å følge opp anbefalinger og andre forslag fra Parlamentarikerforsamlingen. Forsamlingen har således en sentral initiativfunksjon i Europarådet. Lord Russel-Johnston fra Storbritannia ble i januar 1999 valgt til ny president i Parlamentarikerforsamlingen etter tyske Leni Fischer.

Europarådets sekretariat består av rundt 1600 personer. Parlamentarikerforsamlingen valgte 23. juni østerrikeren Walter Schwimmer som ny generalsekretær for en femårs-periode etter svensken Daniel Tarschys.

Ungarn hadde formannskapet i Ministerkomitéen frem til mai 1999, da Island overtok. Irland overtok formannskapet fra Island i november 1999.

Ministerkomitéens to møter i 1999 fant sted i Budapest 6.-7. mai (104. sesjon) og i Strasbourg 3.-4. november (105. sesjon). Statssekretær Janne Haaland Matlary ledet den norske delegasjonen under begge sesjoner.

Ministerkomitéens 104. sesjon i mai var viet markeringen av Europarådets 50-årsjubileum samt oppfølgingen av Europarådets andre toppmøte, som fant sted i Strasbourg 10.-11. oktober 1997. Før selve sesjonen ble det avholdt offisielle jubileumsseremonier i henholdsvis London 5. mai og i Budapest 6. mai. Utenriksminister Knut Vollebæk deltok under begge seremonier i egenskap av formann for OSSE. Formannen for Ministerkomitéen, Ungarns utenriksminister János Martonyi, avga på møtet en uttalelse hvor han på Europarådets vegne fordømte de graverende brudd på menneskerettighetene som hadde funnet sted i Kosovo, og la vekt på at de ansvarlige for overgrepene mot sivilbefolkningen i området måtte bringes for retten. Samtidig understreket han at Europarådet ville mobilisere sine ressurser for å bidra til gjenoppbygging og demokratisering i regionen.

Ministerkomitéen vedtok på møtet en erklæring («Budapest-erklæringen»), som trekker opp hovedlinjene for organisasjonens arbeid i årene som kommer, basert på følgende fem prioriterte områder; menneskerettigheter, demokratisk stabilitet, rettsstatens prinsipper, kultur og utdanning og sosial samhörighet.

Arbeidet med oppfølging av handlingsplanen og slutterklæringen fra Europarådets andre toppmøte har vært koordinert av egen arbeidsgruppe i Komitéen av faste representanter. Arbeidsgruppen avga sin endelige rapport

på Ministerkomitéens 104. møte i Budapest. Det ble vedtatt tre nye dokumenter som oppfølging av handlingsplanen; 1) Mandatet for Europarådets nye kommissær for menneskerettigheter; 2) Erklæring og program for utdanning for demokratisk medborgerskap; og 3) Erklæring vedrørende en europeisk politikk for ny informasjonsteknologi. Det første dokumentet er nærmere omtalt under kapittel 3.2, de to andre under kapittel 4.5.1.

I arbeidet med oppfølging av toppmøtet har man fra norsk side bl.a. lagt vekt på de norske initiativene vedrørende Europarådets barneprogram og utvekslingsordningen for skoleelever; disse er omtalt henholdsvis under kapitlene 4.3.2 og 4.6 nedenfor. Fra norsk side ble det i Ministerkomitémøtet lagt vekt på at Europarådets medlemsland oppfyller de krav som følger av medlemskap, ikke minst når det gjelder oppfølging av dommer fra Den europeiske menneskerettsdomstol. Når det gjelder situasjonen på Balkan, ble det pekt på betydningen av et sterkt engasjement av Europarådet i regionen, nært koordinert med særlig OSSE.

Den 105. sesjonen i november var i hovedsak viet til drøfting av arbeidet for fred og gjenreisning i Kosovo, organisasjonens bidrag til Stabilitetspakten for Sørøst-Europa samt utviklingen i Tsjetsjenia. I den anledning deltok lederen for FNs sendelag i Kosovo (UNMIK), Bernhard Kouchner, på et uformelt møte med Ministerkomitéens medlemmer. Generalsekretær Schwimmer redegjorde på møtet 4. november for sine hovedprioriteringer og kunngjorde bl.a. en revidert avdelingsstruktur for sekretariatet som samsvarer med disse. Generalsekretæren pekte på betydningen av et aktivt bidrag fra Europarådet til Stabilitetspakten for Sørøst-Europa og benyttet også anledningen til å ta opp utviklingen i Tsjetsjenia. Han la vekt på de akutte humanitære konsekvensene av den væpnede konflikten, og understreket behovet for å komme frem til en politisk løsning som kunne bringe fred til området.

En ny sivilrettslig konvensjon mot korrupsjon, som er et viktig ledd i oppfølgingen av vedtakene fra Europarådets andre toppmøte, ble lagt frem for undertegning på det 105. Ministerkomitémøtet og undertegnet av statssekretær Haaland Matlary. Konvensjonen utfyller de bestemmelser som går frem av den strafferettslige konvensjonen på dette området, som ble vedtatt i 1998. Begge konvensjoner vil bli fulgt opp innenfor Europarådets nye organ. Gruppen av stater mot korrupsjon (GRECO), som også springer ut av beslutningene fra toppmøtet.

I tråd med handlingsplanen fra toppmøtet ble Europarådets kampanje for den europeiske arv åpnet gjennom en seremoni i Bucuresti 11. september. Målet er å øke bevisstheten i medlemslandene for behovet for å ta vare på europeiske kultur- og naturminner, herunder å bidra til økt dialog og toleranse mellom ulike kulturelle, etniske og religiøse grupper, basert på gjensidig respekt for hverandres egenart. Åpningsseremonien var bl.a. finansiert gjennom et frivillig bidrag fra Norge. Kampanjen vil vare i ett år frem til september 2000.

Fra norsk side ble det lagt spesiell vekt på nødvendigheten av å verne om og styrke Europarådets apparat for å sikre respekt for menneskerettighetene, i første rekke Den europeiske menneskerettskonvensjon og domstolen. I denne forbindelse ble det pekt på behovet for å gi domstolen tilstrekkelige ressurser til å redusere sitt etterslep av ubehandlede saker og til å behandle den

sterkt økende mengden nye klager som mottas. I tillegg ble det understreket at alle medlemsland måtte etterleve dommer vedtatt av domstolen. Alvaro Gil-Robles ble ønsket velkommen som organisasjonens første kommissær for menneskerettigheter og ble lovet full støtte.

2.1 Medlemskap og observatørstatus i Europarådet

2.1.1 Medlems- og søkerland

Av samtlige europeiske land er det bare Den hellige stol som ikke er medlem eller har søkt om medlemskap i organisasjonen. Parlamentarikerforsamlingen spiller en sentral rolle i vurderingen av søkerlandenes tilpasning til kravene til medlemskap. På bakgrunn av en tilråding om medlemskap fra forsamlingen avgjør Ministerkomitéen om medlemskap skal innvilges.

Georgia ble formelt tatt opp som Europarådets 41. medlem 27. april, etter at Komitéen av faste representanter 25. mars vedtok å innvilge medlemskap. Som forutsetning for medlemskap satte Parlamentarikerforsamlingen en rekke betingelser; for det første skulle Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK), Den europeiske torturkonvensjon og Rammekonvensjonen for beskyttelse av nasjonale minoriteter ratifiseres innen ett år etter tiltredelsen. I tillegg ble det forutsatt at Den europeiske sosialpakt og Det europeiske charter for kommunalt og regionalt selvstyre skulle ratifiseres innen tre år. Det ble videre stilt en rekke krav til reform av den interne lovgivning og til at bestrebelsene med å løse konflikten i Abkhasia med fredelige midler skulle videreføres. Det fremgikk av tilrådingen at Parlamentarikerforsamlingen ville overvåke oppfyllelsen av de fremsatte kriterier i perioden etter at landet har tiltrådt organisasjon. Georgia ratifiserte EMK i mai, under én måned etter å ha blitt medlem av Europarådet.

Armenia søkte om medlemskap i Europarådet 7. mars 1996. Søknaden er til behandling i Parlamentarikerforsamlingen. Armenia fikk gjestestatus i forsamlingen 22. januar 1996.

Aserbajdsjan søkte om medlemskap 13. juli 1996. Søknaden er til behandling i Parlamentarikerforsamlingen. Aserbajdsjan fikk gjestestatus i forsamlingen 28. juni 1996.

Bosnia-Hercegovina søkte om medlemskap i Europarådet 10. april 1995. Søknaden er til behandling i Parlamentarikerforsamlingen. Komitéen av faste representanter anmodet forsamlingen 25. januar om en tilråding om medlemskapsspørsmålet.

Hviterussland søkte om medlemskap i Europarådet 12. mars 1993. Som følge av myndighetenes manglende respekt for demokratiske spilleregler besluttet Parlamentarikerforsamlingen 13. januar 1997 å suspendere landets gjestestatus, og dermed behandlingen av medlemskapssøknaden.

Den føderale republikken Jugoslavia (FRJ) søkte om medlemskap 18. mars 1998. Søknaden er fortsatt til vurdering i Komitéen av faste representanter. Parlamentarikerforsamlingen er orientert om søknaden, men er foreløpig ikke anmodet om å avgi en tilråding i forbindelse med søknaden.

Monaco søkte om medlemskap i Europarådet 15. oktober 1998. Komitéen av faste representanter vedtok 10. november 1998 å anmode Parlamentarikerforsamlingen om en tilråding om medlemskapssøknaden.

2.1.2 Land med observatørstatus

Mexico fikk observatørstatus i Europarådet 1. desember 1999. Dette innebærer at USA, Canada, Den hellige stol og Mexico har slik status, og dermed har rett til å delta i rapportør- og arbeidsgrupper under Komitéen av faste representanter.

2.1.3 Forholdet til ikke-statlige organisasjoner

Europarådet har opp gjennom årene utviklet nære forbindelser med en rekke internasjonale ikke-statlige organisasjoner som er aktive på Europarådets fagområder. Organisasjoner som ønsker slik status må drive et arbeid som bidrar til å styrke organisasjonens grunnverdier, slik disse er nedfelt i statuttene.

I løpet av 1999 fikk i overkant av 20 nye organisasjoner innvilget slik status, og det totale antallet er i dag på rundt 400 organisasjoner. Blant de organisasjoner som har konsultativ status er; Amnesty International, Den internasjonale Redd Barna-alliansen, Association for the Prevention of Torture, European Environmental Bureau, International Commission of Jurists, International Association of Judges, European Jewish Congress, Council of European National Youth Committees, International Federation of Journalists og the European Movement. Samarbeidet med ikke-statlige organisasjoner er særlig godt utviklet innen arbeid med ungdom, hvor en sentral del av arbeidet går ut på å samle representanter for slike organisasjoner til seminarer og kurs i de to ungdomssentrene i Strasbourg og Budapest.

2.2 Medlemslandenes oppfyllelse av sine forpliktelser

2.2.1 Ministerkomitéens overvåkingsmekanisme

Ministerkomitéen har etablert en egen politisk mekanisme for å overvåke at medlemslandene overholder sine forpliktelser når det gjelder demokrati, menneskerettigheter og rettsstatsprinsippet. Denne mekanismen kommer i tillegg til den kontroll som finner sted med basis i Europarådets ulike konvensjoner, som f.eks. Den europeiske menneskerettskonvensjon, Den europeiske sosialpakt og Torturkonvensjonen. Dessuten har Parlamentarikerforsamlingen opprettet en egen overvåkingsmekanisme.

Norge legger vekt på at Ministerkomitéens overvåkingsmekanisme kan bli et best mulig redskap og fremstå som en pådriver i arbeidet for å videreutvikle mekanismen. Det nordiske samarbeidet i forbindelse med arbeidet i overvåkingsmekanismen har vært videreført i 1999, gjennom samrådsmøter i forkant av møtene i Komitéen av faste representanter og felles nordiske innlegg. Det er også en nær dialog mellom EFTA/EØS-landene og EU-landene på dette området.

Prosedyren i overvåkingsmekanismen består i at Europarådets generalsekretær, på basis av innspill fra medlemslandene, utarbeider rapporter om medlemslandene om utvalgte temaer innenfor kjerneområdene. På grunnlag av disse holdes lukkede møter i Komitéen av faste representanter, der alle medlemslandene deltar i en kritisk dialog om eventuelle brudd på medlemskapsforpliktelser og demokratiske spilleregler. Konklusjonene fra møtene er en viktig rettesnor for planleggingen av Europarådets bistandsprogrammer

og programmet for det mellomstatlige faglige samarbeidet, med sikte på å hjelpe de aktuelle medlemsland til å løse de problemer som avdekkes.

Temaene for overvåkingsmekanismen i 1999 var henholdsvis *dødsstraff*, som ble drøftet av Komitéen av faste representanter 1.- 2. juni, og *politi og sikkerhetsstyrker*, som ble drøftet 16.- 17. november. Dialogen mellom Parlamentarikerforsamlingen og Ministerkomitéen på dette området har vært videreført i 1999.

2.2.2 Løpende overvåking i lys av aktuelle politiske hendelser

I tillegg til den systematiske overvåking som foregår innenfor rammen av Ministerkomitéens og Parlamentarikerforsamlingens respektive overvåkingsmekanismer, foregår det en løpende debatt innenfor organisasjonen om aktuelle hendelser som berører organisasjonens kjerneområder. Således har man i 1999 bl.a. drøftet utviklingen i Den føderale republikken Jugoslavia og Kosovo, Tyrkia (Öcalan-saken), Ukraina, Øst-Timor og Tsjetsjenia.

Det er løpende kontakt mellom organisasjonens ulike representanter når det gjelder å koordinere uttalelser om politiske saker av spesiell viktighet. I 1999 ble det således avgitt flere felles uttalelser av Generalsekretæren, presidenten for Parlamentarikerforsamlingen og Ministerkomitéens formann.

Når det gjelder Tsjetsjenia-konflikten uttalte Parlamentarikerforsamlingen 13. desember at de vedvarende brudd på menneskerettighetene begått av russiske styrker i Tsjetsjenia kunne føre til at forsamlingen ville stille spørsmål ved Russlands deltakelse i forsamlingens arbeid og i Europarådet generelt. Komitéen av faste representanter vedtok i forlengelsen av dette 15. desember å be Generalsekretæren om å komme med forslag til hvordan Europarådet kan bidra til å gjenreise demokratiet, rettsstatens prinsipper og respekten for menneskerettighetene i regionen, bl.a. i lys av besøket av Europarådets kommissær for menneskerettigheter til Moskva, Tsjetsjenia, Dagestan og Ingusjettia i perioden 28. november til 3. desember.

Ukraina har i 1998 og 1999 vært i fokus i Europarådet på grunn av landets mangelfulle etterlevelse av de forpliktelser landet påtok seg da landet ble medlem i organisasjonen i november 1995. Kritikken har vært særlig sterk fra Parlamentarikerforsamlingen som har truet med å suspendere Ukrainas parlamentarikerdelegasjon fra forsamlingen, bl.a. på grunn av landets uavklarte forhold til bruk av dødsstraff. Fra ukrainsk hold er det blitt pekt på at det pågår en rekke prosesser for lovendringer. Ukrainas oppfyllelse av medlemskapsforpliktelsene ble drøftet da formannen for Ministerkomitéen, Islands utenriksminister Halldór Ásgrímsson, og generalsekretær Walter Schwimmer besøkte landet 18.-19. oktober. Landets konstitusjonsdomstol konkluderte i desember 1999 med at bruk av dødsstraff strider mot grunnloven. Denne beslutningen er blitt godt mottatt i Europarådet.

Ministerkomitéen avga 15. september en uttalelse om situasjonen i Øst-Timor, hvor komitéen fordømte voldshandlingene som hadde funnet sted i kjølvannet av folkeavstemningen om uavhengighet, og understreket behovet for å finne en løsning på konflikten basert på respekt for demokratiske prinsipper.

2.3 Samarbeidet med EU

Retningslinjene for samarbeidet mellom Europarådet og EU er trukket opp gjennom en brevveksling av november 1996 mellom Generalsekretæren i Europarådet og presidenten i EU-kommisjonen. Samarbeidet innebærer at Kommisjonen deltar (uten stemmerett) på møter i Komitéen av faste representanter og på arbeids- og rapportørgruppemøter. Europarådets sekretariat deltar på sin side på en rekke møter på ekspertplan i Kommisjonen.

Komitéen av faste representanter har opprettet en permanent rapportørgruppe for forbindelsene med EU. Rapportørgruppen ledes for tiden av Norges ambassadør ved Europarådet. Viktige konsultasjoner mellom de to organisasjonene foregår ved de såkalte høynivåmøtene som finner sted to ganger årlig. Fra Europarådet møter Generalsekretæren og formannen i Ministerkomitéen. Fra EU møter formannen i Rådet og presidenten i Kommisjonen. Norges ambassadør ved Europarådet deltar i egenskap av formann for rapportørgruppen i Ministerkomitéens delegasjon til høynivåmøtene. Det ble i 1999 avholdt høynivåmøter i Strasbourg, 10. februar og 6. oktober.

På høynivåmøtet 10. februar orienterte det daværende tyske EU-formannskapet om at man, som ledd i en prosess for å styrke EUs fokus på menneskerettighetene, ville ta initiativ til et EU-charter for borgernes grunnleggende rettigheter. Europarådets representanter understreket organisasjonens sterke vektlegging av menneskerettighetene og at Den europeiske menneskerettskonvensjon måtte forbli det grunnleggende referansepunkt for menneskerettigheter i Europa. Videre drøftet man situasjonen på Balkan, Fellesskapets mulige tiltredelse til Europarådets sosiale utviklingsfond (fra 1. november kalt Europarådets utviklingsbank), samarbeid om demokratiprogrammer i Sentral- og Øst-Europa og samarbeid om dopingspørsmål. På dette møtet ble det undertegnet en avtale mellom Europarådet og EU om samarbeid i kampen mot rasisme og fremmedfrykt, i lys av EUs etablering av et overvåkingssenter for slike spørsmål i Wien.

På høynivåmøtet i Strasbourg 6. oktober drøftet man bl.a. status for samarbeidsprogrammene for demokratisk utvikling i Sentral- og Øst-Europa, med særlig vekt på utviklingen i de av Europarådets medlemsland som er kandidater for EU-medlemskap. Videre ble det fokusert på EU-landenes vedtak på toppmøtet i Köln i juni om å utarbeide et charter for borgernes grunnleggende rettigheter, eventuell tiltredelse av Fellesskapet til Europarådets utviklingsbank og samarbeidet om gjennomføringen av Stabilitetspakten for Sørøst-Europa.

Beslutningen om å utarbeide et EU-charter for borgernes grunnleggende rettigheter har fått stor oppmerksomhet i Europarådet. Utviklingen i denne saken vil bli fulgt opp innenfor rammen av Rapportørgruppen for forbindelsene med EU og i Parlamentarikerforsamlingen. Bakgrunnen er en bekymring for at et slikt charter kan bidra til å svekke Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) dersom charteret får rettslig bindende kraft. Det ville da oppstå en situasjon med to parallelle rettslige systemer for menneskerettsbeskyttelse i Europa. Det hersker bekymring i Europarådet for at det i en slik situasjon ville kunne oppstå konkurranse og uklare ansvarsforhold mellom EF-domstolen i Luxembourg og Den europeiske menneskerettsdomstol i Strasbourg.

Innenfor EU er det opprettet et eget organ som skal utarbeide et forslag til et slikt charter foran møtet i Det europeiske råd i desember 2000 i Nice. Forumet hadde sitt første møte 17. desember. To representanter fra Europarådet deltar som observatører i dette organet. Visegeneralsekretær Hans Christian Krüger representerer sekretariatet, mens Den europeiske menneskerettsdomstol er representert med en dommer. Visegeneralsekretær Krüger vil holde rapportørgruppen for forbindelsene med EU løpende orientert om utviklingen i drøftelsene om charteret.

2.4 Samarbeidet med OSSE

Samarbeidet mellom Europarådet og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) ble ytterligere styrket i løpet av 1999. Norge har både før og under sitt formannskap i OSSE i 1999 satt mye inn på å styrke koordineringen mellom OSSE og Europarådet. Samarbeidet fokuserer særlig på demokrati, menneskerettigheter inkludert minoritetsrettigheter, og styrking av rettsstatens prinsipper.

Fra norsk side legger man vekt på at samarbeidet mellom de to organisasjonene bør være saksorientert, ta hensyn til deres respektive fortrinn og samtidig unngå unødige dobbeltarbeid. OSSEs styrke ligger i det preventive diplomati og evnen til å handle hurtig i felten, mens Europarådets styrke først og fremst er arbeid i dybden med juridiske instrumenter og ekspertise for å bidra til langsiktig demokratisk utvikling. Situasjonen i Sørøst-Europa, og særlig situasjonen i og rundt Kosovo, har bidratt til en mentalitetsendring i Europarådet når det gjelder viljen til å delta i feltoperasjoner. Europarådet er nå engasjert i det felles arbeidet i regionen, og bidrar bl.a. med eksperter i felten på en rekke saksområder i Kosovo. Det er illustrerende for samarbeidet mellom Europarådet og OSSE at Europarådets kontor i Pristina, Kosovo, er lokalisert i samme bygning som OSSEs sendelag.

På politisk nivå foregår samarbeidet mellom de to organisasjonene bl.a. gjennom årlige høynivåmøter mellom formannskapene og generalsekretærene i de to organisasjoner samt gjensidig deltakelse i øvrige møter av ulik art. Etter initiativ fra den norske OSSE-formannen ble det i 1999 for første gang avholdt to slike høynivåmøter, henholdsvis i januar i Strasbourg og i oktober i Berlin.

På høynivåmøtet i Strasbourg 26. januar sto utviklingen i Kosovo sentralt. De to organisasjonene fordømte samstemmig massakren av sivile som hadde funnet sted i Racak. Den norske OSSE-formannen holdt blant annet et innlegg i Europarådets parlamentarikerforsamling.

Også på høynivåmøtet i Berlin 20. oktober konsentrerte drøftelsene seg om utviklingen i Kosovo og Sørøst-Europa for øvrig, og samarbeidet mellom de to organisasjonene i regionen. I tillegg drøftet man utviklingen i de kaukasiske statene Georgia, Armenia og Aserbajdsjan samt forberedelsene av OSSEs toppmøte i Istanbul 18.-19. november.

For å styrke kontakten ytterligere ble det avholdt et eget møte på embetsmannsnivå i Strasbourg 28. juni som fokuserte på arbeidet for å skape stabilitet i Sørøst-Europa, inkludert Kosovo. I tillegg ble det på norsk initiativ avholdt et ekspertseminar i Wien 4. oktober som drøftet potensialet for gjensidig forster-

kende samarbeid, men også faren for dobbeltarbeid, på de områder begge organisasjoner er engasjert. Det ble spesielt fokusert på de to organisasjonenes ulike mekanismer for overvåking av at medlemslandene overholder sine forpliktelser.

Komiteén av faste representanter har opprettet en permanent rapportørgruppe for forbindelsene med OSSE. Under formannskapsperioden deltok representanter for OSSE-enheten i Utenriksdepartementet på en rekke av møtene i rapportørgruppen i 1999. Etter et initiativ fra Norge ble det 21. mai avholdt et felles seminar i Bergen mellom Europarådet og OSSE om kulturens rolle i avverging av konflikter. Den norske og islandske utenriksminister representerte henholdsvis OSSE og Europarådet som ledere for de to organisasjonene.

Den 12. februar ble det avholdt et årlig trepartsmøte mellom representanter for Europarådet, OSSE og FN, hvor samarbeidet og arbeidsdelingen mellom de tre organisasjonene i bl.a. Kosovo ble drøftet.

2.5 Europarådets engasjement på Balkan

Europarådet har i 1999 vært aktivt engasjert i arbeidet med å stabilisere de politiske forholdene på Balkan innenfor organisasjonens fem prioriterte områder; menneskerettigheter, demokratisk stabilitet, rettsstatens prinsipper, kultur og utdanning og sosial samhörighet. Nedenfor følger en oversikt over dette engasjementet. Ministerkomiteén vedtok 7. mai et eget program for Sørøst-Europa. Programmet gir en oversikt over hvordan organisasjonen kan bidra i arbeidet for å sikre langsiktig stabilitet i Balkan-regionen, basert på organisasjonens ulike rettslige instrumenter, ressurser og faglige kompetanse.

2.5.1 Den føderale republikken Jugoslavia (FRJ)/Kosovo

Utviklingen i Den føderale republikken Jugoslavia (FRJ) og særlig konflikten i Kosovo, har stått sentralt på Europarådets agenda i hele 1999. Gjennom en rekke politiske uttalelser i løpet av året har Ministerkomiteén, Parlamentarikerforsamlingen og Kommunalkongressen fordømt overgrep mot sivile, etnisk rensing og andre grove brudd på menneskerettighetene, og påpekt behovet for en omfattende internasjonal innsats for å løse flyktningekrisen som oppsto som en følge av konflikten. Lederskapet i FRJ har gjentatte ganger blitt oppfordret til å respektere de demokratiske spillereglene. Parlamentarikerforsamlingen og Kommunalkongressen har arbeidet for å underbygge den demokratiske opposisjonen i Serbia. Tilsvarende har forsamlingen støttet myndighetene i Montenegro, som har distansert seg fra Serbias fremferd i Kosovo. Parlamentarikerforsamlingens president besøkte bl.a. Montenegros hovedstad Podgorica i perioden 7.- 9. juli og Kosovo i perioden 21.- 24. august. Generalsekretæren besøkte Kosovo i perioden 9.-10. november.

Europarådet har samarbeidet med OSSE bl.a. om opplæring av menneskerettsobservatører og konstitusjonelle spørsmål i Kosovo. Organisasjonen har vært aktivt til stede i Kosovo siden opphøret av krigshandlingene, i samsvar med Sikkerhetsrådets resolusjon 1244 om Kosovo. I samarbeid med bl.a. FNs sendelag i Kosovo (UNMIK) og OSSE har Europarådet vært engasjert i prosjekter knyttet til utvikling av lovgivning, bl.a. i forhold til Den europeiske

menneskerettskonvensjon, restrukturering av rettsvesenet, trening av politistyrker, utvikling av funksjonsdyktige lokalmyndigheter, utvikling av et fungerende utdanningssystem, beskyttelse av minoriteter og folkeregistrering. Engasjementet omfatter også tiltak rettet mot svartebørshandel og korrupsjon samt programmer rettet mot barn og ungdom.

Organisasjonen opprettet 23. august et eget Europarådskontor i Pristina. Kontoret koordinerer Europarådets samarbeid i Kosovo i forhold til UNMIK, FNs høykommissær for flyktninger, OSSE og EU, og har ansvaret for oppfølging av Europarådets prosjekter lokalt.

2.5.2 Bosnia-Hercegovina

Europarådets arbeid i Bosnia-Hercegovina er et bidrag til gjennomføringen av de sivile sidene av Dayton-avtalene og har som målsetting å bistå landet i å tilfredsstille kravene til medlemskap i Europarådet. Organisasjonen har kontor i Sarajevo og åpnet i tillegg et kontor i byen Mostar i januar 1999. Kontorene har som viktigste oppgaver å bistå i organiseringen og gjennomføringen av samarbeidstiltak, å opprettholde nær kontakt med øvrige internasjonale organisasjoner samt å drive informasjonsvirksomhet rettet mot befolkningen.

Europarådet har overoppsynet med at Den europeiske menneskerettskonvensjonen blir anvendt som nasjonal lovgivning i Bosnia-Hercegovina, og hadde også ansvaret for opprettelsen av Menneskerettsskammeret for Bosnia-Hercegovina. Kammeret har kompetanse som en domstol, og dømmer i saker der enkeltindivider, frivillige organisasjoner eller en av partene i Dayton-avtalene har klaget over brudd på menneskerettighetene i landet.

Om søknaden fra Bosnia-Hercegovina om medlemskap i Europarådet vises det til kapittel 2.1.1 ovenfor.

2.5.3 Europarådets bidrag til Stabilitetspakten for Sørøst-Europa

Ministerkomitéen vedtok 7. mai et eget program for Sørøst-Europa. Programmet gir en oversikt over hvordan Europarådet kan bidra i arbeidet for å sikre langsiktig stabilitet i Balkan-regionen, basert på organisasjonens ulike rettslige instrumenter, ressurser og faglige kompetanse. Programmet er blitt løpende supplert og konkretisert i løpet av 1999 og konsentrerer seg om følgende hovedområder; utvikling av lovgivning som er i samsvar med Den europeiske menneskerettskonvensjon og andre sentrale europarådsinstrumenter; styrking av lokalt demokrati og desentralisert samarbeid; opprettelse av ombudsmannsinstitusjoner; bygging av multi-etniske samfunn som sikrer respekt for nasjonale minoriteter; styrking av ytringsfrihet og frie media; utvikling av utdanningssystemer bygget på demokratiske verdier; likestillingsspørsmål; kamp mot organisert kriminalitet og korrupsjon; fattigdomsbekjempelse og bærekraftig utvikling.

Stabilitetspakten for Sørøst-Europa ble initiert av det daværende tyske EU-formannskapet og vedtatt i Köln 10. juni. Stabilitetspakten har som målsetting å styrke det politiske og økonomiske samarbeidet mellom landene i regionen og legge til rette for integrering av landene i europeiske samarbeidsstrukturer. Pakten legger opp til et nært samarbeid mellom alle internasjonale organisasjoner som er engasjert i regionen, bl.a. EU, OSSE og Europarådet. I tillegg legges det stor vekt på å involvere de berørte landene aktivt i arbeidet

under pakten gjennom opprettelsen av såkalte regionale bord. Europarådet vil bidra til gjennomføringen av Stabilitetspakten basert på hovedlinjene som er trukket opp i organisasjonens eget program for Sørøst-Europa. Organisasjonen deltar således i alle de tre underliggende arbeidsbord som er opprettet under pakten; bord 1 for demokrati og menneskerettigheter; bord 2 for økonomi og bord 3 for sikkerhet.

2.6 Norske frivillige bidrag til Europarådet i 1999

Norge ga følgende frivillige bidrag til Europarådet i 1999; FRF 1 mill. (ca. NOK 1,2 mill.) til Europarådets utvekslingsordning for skoleelever; NOK 500 000 til Europarådets program for å styrke menneskerettsopplæringen i det tyrkiske politivesen «Police and Human Rights 1997-2000»; NOK 500 000 til europarådsprosjekter i Estland og Latvia for å styrke integreringen av landenes russisktalende befolkning; NOK 200 000 til engasjement av en norsk ekspert under Europarådets barneprogram; NOK 500 000 til prosjekter under barneprogrammet for å bedre forholdene for barn i flyktningeleirene i Albania under Kosovo-krisen; FRF 1066 000 til Europarådets samarbeidsgruppe mot narkotikamisbruk og -handel («Pompidou-gruppen»); FRF 200 000 til et prosjekt for opplæring av dommere i Romania; FRF 100 000 til åpningen av Europarådets kampanje for kulturminnevern; FRF 105 000 til et utredningsprosjekt i forbindelse med opprettelsen av den nye europeiske menneskerettsdomstolen; NOK 300 000 til et samarbeidsprosjekt mellom Europarådet og OSSE for styrking av rettighetene for Roma/sigøynere; FRF 150 000 som bidrag til forberedelsene av en europeisk konferanse i oktober 2000 foran FNs verdenskonferanse mot rasisme i 2001; NOK 200 000 til Det europeiske ungdomsfondet, øremerket aktiviteter for ungdom i Sørøst-Europa; NOK 500 000 til Europarådets engasjement under Stabilitetspakten for Sørøst-Europa på medieområdet; NOK 600 000 til et globalt forum for fattigdomsbekjempelse i regi av Europarådets Nord-sør senter; FRF 180 000 til Europarådets kulturfond, bl.a. til forberedelsene av Det europeiske språkåret i 2001 og til Europarådets etterutdanningsprogram for lærere.

De samlede norske frivillige bidrag utbetalt til Europarådet i 1999 utgjorde totalt rundt FRF 5,5 millioner, eller NOK 6,7 millioner.

2.7 Europarådets budsjett for 1999

Europarådets fem store bidragsyttere, Frankrike, Italia, Storbritannia, Tyskland og Russland, dekker hver 12,8 prosent, eller til sammen 64 prosent av Europarådets ordinære budsjett. Det ordinære budsjettet var i 1999 på FRF 1 043 124 704, en nominell økning på 0,84 prosent fra året før.

Norges andel utgjorde FRF 13 445 627 eller 1,34 prosent av det ordinære budsjett. Medregnet finansieringen av pensjoner og ulike delavtaler som Norge er med i, var det norske tilskuddet i 1999 på til sammen FRF 16 742 443. I tillegg til dette kom de ordinære norske tilskuddene til Ungdomsfondet på FRF 204 056, Fondet for kinematografisk og audiovisuelt arbeid i Europa (Eurimages) på FRF 1,5 mill. samt norske frivillige bidrag.

3 Menneskerettigheter og demokratibygging

Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) og dens protokoller er det viktigste grunnlaget for Europarådets menneskerettsarbeid. Konvensjonen beskytter først og fremst enkeltpersoners grunnleggende sivile og politiske rettigheter. Både enkeltpersoner, ikke-statlige organisasjoner og grupper av personer som mener de er blitt utsatt for brudd på rettighetene fastsatt i konvensjonen kan fremme klage mot den aktuelle konvensjonsstaten i tråd med den fastlagte prosedyre. Også konvensjonsstater har rett til å reise klage mot andre konvensjonsstater i menneskerettssaker.

Komitéen av faste representanter har ansvar under konvensjonssystemet for å overvåke at medlemslandene retter seg etter domstolens dommer. Dette arbeidet vil ha avgjørende betydning for å sikre konvensjonens og domstolens troverdighet i årene som kommer, bl.a. sett i lys av den raske økningen i antall medlemsland de senere år.

3.1 Den europeiske menneskerettsdomstol

På Europarådets første toppmøte i Wien i 1993 var det enighet om at Domstolen og Kommisjonen for menneskerettigheter skulle slås sammen til én domstol. Den praktiske gjennomføringen av reformen går frem av protokoll 11 til Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) som trådte i kraft for samtlige medlemsland 1. november 1998. Den nye domstolen begynte sin virksomhet 3. november 1998. Kommisjonen la ned sin virksomhet i slutten av oktober 1999. Hensikten er at opprettelsen av den nye domstolen, som har dommere permanent bosatt i Strasbourg, skal styrke og effektivisere domstolsapparatet. Domstolen består av én dommer fra hvert av de 41 medlemslandene, valgt av Parlamentarikerforsamlingen. Dommeren fra Russland ble som siste dommer valgt i september 1999.

I løpet av de seneste par årene har antallet klager som registreres ved domstolen vist en kraftig økning. Domstolen mottok 20399 nye klager om brudd på EMK i 1999, hvorav 8396 ble registrert for videre behandling. Til sammenligning ble 5 981 klager registrert for videre behandling i 1998. De fleste innsendte klagene kom fra Italia (3652), Polen (2898), Frankrike (2586), Russland (1787), Tyskland (1596), Romania (1062) og Storbritannia (1054). Det ble totalt fremmet 41 norske klager for domstolen, hvorav 20 ble registrert for videre behandling. Til sammenligning ble det fremmet 302 saker fra svenske statsborgere og 121 saker fra danske statsborgere.

Det totale antallet registrerte saker i domstolen utgjorde ved årsskiftet 1999 - 2000 hele 12 635 saker. Den kraftige pågangen av saker har gjort det nødvendig for domstolen å effektivisere arbeidet maksimalt, med sikte på å forkorte saksbehandlingstiden for hver enkelt klagesak. Mot denne bakgrunn er det vedtatt å rekruttere flere unge jurister, som skal ha som oppgave å redusere antall ikke-ferdigbehandlede klager til et minimum. I tråd med forslagene fra en intern arbeidsgruppe vedtok domstolen 6. desember å sette i verk en reorganisering av sine arbeidsmetoder. Bl.a. gjennom formannskap i en egen arbeidsgruppe under Komitéen av faste representanter som er opprettet for å

vurdere domstolens ressurssituasjon, har Norge arbeidet aktivt for å sikre at domstolen kan bli best mulig rustet til å håndtere det økende antall klagesaker. Etter forslag fra denne arbeidsgruppen vedtok Komitéen av faste representanter i desember å gi domstolen vel FF 9 mill. i økt bevilgning for 2000 i forhold til 1999.

Domstolen avsa i 1999 179 dommer, herunder 71 mot Italia, 26 mot Frankrike, 18 mot Tyrkia og 14 mot Storbritannia. Det ble avsagt dom i to saker mot Norge i 1998, henholdsvis i saken Bladet Tromsø og Stensaas mot Norge (dom av 20. mai), og i saken Nilsen og Johnsen mot Norge (dom av 25. november). Begge sakene omhandlet praktiseringen av ytringsfriheten i Norge, og i begge saker ble Norge dømt for å ha brutt Den europeiske menneskerettskonvensjons artikkel 10 om ytringsfrihet.

Den 8. juli ble det avgitt dommer i 13 saker mot Tyrkia vedrørende brudd på ytringsfriheten. Samtlige av sakene dreier seg om personer som har uttalt seg offentlig om det kurdiske spørsmål i Tyrkia, og som senere er blitt dømt av tyrkiske domstoler etter ulike straffebestemmelser om oppfordring til hat basert på etniske skiller, separatistisk propaganda, propaganda mot statens udelelighet mv. Domstolen fant at Tyrkia hadde brutt art. 10 (ytringsfrihet) i 11 av disse sakene.

Domstolen har i 1999 i likhet med i 1998 konstatert brudd på EMK når det gjelder vilkårene for politiske partier i Tyrkia. Den 8. desember avga domstolen dom i saken Freedom and Democracy Party (Özdep) mot Tyrkia. Saken dreier seg om oppløsningen av Özdep-partiet i 1993 som en følge av en domsprosess mot partiet, basert på anklager om at partiets program søkte å undergrave Tyrkias territoriale integritet og den tyrkiske statens sekulære karakter. Domstolen fant at ingenting i partiprogrammet til Özdep innebar en oppfordring til voldsbruk, opprør eller annen form for brudd med demokratiske prinsipper. Tvert imot inneholdt programmet en understreking av nødvendigheten av å følge demokratiske spilleregler. Domstolen konkluderte med at oppløsningen av Özdep innebar et brudd på Den europeiske menneskerettskonvensjons art. 11 (forsamlings- og foreningsfrihet).

3.1.1 Oppfølging av domsbeslutninger i menneskerettssaker

Komitéen av faste representanter har etter Den europeiske menneskerettskonvensjon ansvaret for å overvåke at domstolens dommer og komitéens vedtak om brudd på menneskerettighetene etterleves av medlemslandene. Dette innebærer i hovedtrekk overvåking av (i) at medlemslandene utbetaler erstatning, (ii) at de personer det gjelder får innfridd sine rettigheter og (iii) at lignende menneskerettsbrudd ikke gjentar seg.

Komitéen vedtok i denne egenskap 710 resolusjoner i individuelle menneskerettssaker i 1999, mot 444 i 1998. Et stort antall av disse sakene gjaldt klagesaker mot Italia vedrørende problemer med for lang saksbehandlingstid i det italienske rettsvesenet. Det ble ikke vedtatt noen resolusjoner i klagesaker mot Norge.

Oppfølgingen av saken Titina Loizidou mot Tyrkia har vært en av de viktigste sakene på komitéens bord i 1999. Domstolen har tidligere funnet at Tyrkia har brutt EMKs bestemmelser om eiendomsrett, ved at gresk-kypriotene Titina Loizidou har vært forhindret fra å nyte godt av sin eiendom på Nord-

Kypros som en følge av den tyrkiske okkupasjonen. Domstolen har tilkjent Titina Loizidou en samlet erstatningssum på i underkant av NOK 7 millioner. Fristen for betaling av summen utløp 28. oktober 1998, og Tyrkia hadde ved årsskiftet 1999-2000 ennå ikke betalt. Fra norsk side har man lagt til grunn at domstolens dommer må respekteres. De nordiske land samarbeidet nært om oppfølgingen av denne saken. Dersom Tyrkia ikke betaler erstatningssummen vil dette være første gang et land ikke respekterer en dom i domstolen i Strasbourg. Dette vil kunne bidra til å undergrave domstolens troverdighet. Komitéen av faste representanter vedtok på ovennevnte grunnlag 6. oktober en interimsresolusjon om Tyrkias plikt til å etterkomme dommen i erstatningsspørsmålet i Loizidou-saken.

I tillegg til resolusjoner i individuelle saker ble det vedtatt resolusjoner vedrørende mer generelle menneskerettsproblemer i henholdsvis Tyrkia og Italia. Når det gjelder Tyrkia vedtok komitéen 27. mai en interimsresolusjon på grunnlag av en rekke dommer om menneskerettsbrudd i Tyrkia, som følge av sikkerhetsstyrkenes kamp mot den kurdiske organisasjonen PKK. I resolusjonen vises det bl.a. til at Tyrkia har foretatt endringer av lovverk og øvrige retningslinjer som gjelder sikkerhetsstyrkenes virksomhet. Det legges imidlertid vekt på at Tyrkia må treffe ytterligere tiltak for å sikre at eksisterende lovverk og bestemmelser faktisk blir fulgt, og at de ansvarlige for menneskerettsbrudd stilles til ansvar.

Som nevnt under kapittel 2.6 ga Norge i november et frivillig bidrag på NOK 500 000 til de deler av Europarådets opplæringsprogram «Police and Human Rights 1997-2000» som gjelder Tyrkia. Bidraget er en oppfølging av et tilsvarende bidrag som Norge ga i 1998, og skal benyttes til Europarådets oppfølging av en handlingsplan for reform av det tyrkiske politivesen med sikte på å styrke respekten for menneskerettene. Fra norsk side anser man samarbeidstiltak av denne typen som et viktig motstykke til det kritiske arbeidet som foregår for å sikre oppfølging av dommene vedrørende sikkerhetsstyrkenes brudd på menneskerettene.

Det ble i 1999 vedtatt to interimsresolusjoner vedrørende problemene for lang saksbehandlingstid i Italia. I begge resolusjoner oppfordres italienske myndigheter til å sørge for en rask gjennomføring av de varslede reformer av landets domstolsystem.

Det er et nært nordisk samarbeid om arbeidet i Komitéen av faste representanter for å sikre oppfølgingen av domsbeslutninger i menneskerettssaker. Dette arbeidet vil bli videreført.

3.1.2 Öcalan-saken

Lederen av PKK, Abdullah Öcalan, ble i februar 1999 arrestert av tyrkiske sikkerhetsstyrker og brakt til fangenskap i Tyrkia. Presidenten for Parlamentarikerforsamlingen og visegeneralsekretæren oppfordret 16. februar Tyrkia om å respektere grunnleggende demokratiske prinsipper og rettsstatens prinsipper etter Öcalans arrestasjon. De understreket at Tyrkia var forpliktet til å behandle Öcalan i samsvar med Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) og andre Europarådskonvensjoner.

Den europeiske menneskerettsdomstol kunngjorde 18. februar at Öcalan hadde fremmet en klage for domstolen i henhold til EMK. I klagen påberopes

det brudd på EMKs art. 5 (rett til liv og sikkerhet), art. 2 (rett til liv), art. 3 (fravær av tortur) og art. 6, 1. ledd (rettferdig rettergang). Domstolen traff 4. mars vedtak om såkalte interimstiltak, i tråd med prosedyrereglens art. 39 vedrørende Tyrkias behandling av Öcalan. Domstolen henstilte bl.a. til tyrkiske myndigheter å sikre forsvarerne av Öcalan tilfredsstillende arbeidsvilkår.

En delegasjon fra Europarådets torturkomité, ledet av komitéens første visepresident, fylkespsykiater Ingrid Lycke Ellingsen, besøkte Öcalan på øya Imrali i Tyrkia i perioden 27. februar til 3. mars. Rapporten fra komitéens besøk ble offentliggjort 4. mai.

Ministerkomitéen og Parlamentarikerforsamlingen deltok med observatører under rettssaken mot Öcalan som begynte 31. mai på Imrali. Abdullah Öcalan ble dømt til døden av den tyrkiske sikkerhetsdomstolen på Imrali 29. juni. I en felles uttalelse samme dag uttrykte den islandske formannen for Ministerkomitéen, Parlamentarikerforsamlingens president og den daværende generalsekretær bekymring over dommen. De viste til at Tyrkia hadde avstått fra å fullbyrde dødsdommer de siste 15 år, og oppfordret Tyrkia sterkt til å ikke gjennomføre dødsstraffen mot Öcalan.

Tyrkias høyesterett stadfestet 25. november dødsdommen av 29. juni mot Öcalan. Etter høyesterettsdommen kunngjorde Den europeiske menneskerettsdomstol 30. november nye interimstiltak overfor tyrkiske myndigheter hvor den anmodet den tyrkiske stat om å treffe alle mulige tiltak for å sikre at dødsstraffen ikke blir fullbyrdet, slik at domstolen kan foreta en effektiv behandling av Öcalans klage i henhold til EMK.

Ved årsskiftet 1999 - 2000 vedtok tyrkiske myndigheter å stille gjennomføringen av dødsdommen mot Öcalan i bero i påvente av behandlingen av Öcalans klage for Den europeiske menneskerettsdomstol. Denne beslutningen ble ønsket velkommen av representanter for Europarådet.

3.2 Europarådets kommissær for menneskerettigheter

På Europarådets andre toppmøte 1997 ønsket stats- og regjeringssjefene velkommen et forslag fra Finland om å opprette en stilling som kommissær for menneskerettigheter i Europarådet. Fra norsk side har man støttet forslaget, men samtidig vært opptatt av behovet for å avgrense kommissærens mandat i forhold til i første rekke Den europeiske menneskerettsdomstol, bl.a. ved å understreke at stillingen skal være av ikke-juridisk karakter og at kommissæren ikke skal behandle individuelle menneskerettssaker. Disse hensynene er blitt innarbeidet i mandatet for kommissæren, som ble vedtatt på Ministerkomitéens 104. møte i Budapest i mai 1999.

Parlamentarikerforsamlingen valgte 21. september spanjolen Alvaro Gil-Robles som organisasjonens første kommissær for menneskerettigheter. Gil-Robles tiltrådte stillingen medio oktober. Som en av sine første embetsgjerninger besøkte han Moskva, Tsjetsjenia, Dagestan og Ingusjetia i perioden 28. november til 3. desember. Under besøket drøftet kommissæren den humanitære situasjonen som en følge av krigen i Tsjetsjenia med russiske myndigheter. Gil-Robles foreslo overfor russiske myndigheter at det opprettes en stilling som ombudsmann for menneskerettigheter for Tsjetsjenia og at det avholdes et seminar om demokratiutvikling i regionen. Disse forslagene vil bli fulgt opp innenfor Komitéen av faste representanter.

3.3 Europarådets arbeid mot dødsstraff

Den jevnt over positive utviklingen når det gjelder forbud mot bruk av dødsstraff har fortsatt i mange av Europarådets medlemsland i 1999, og det ble ikke fullbyrdet dødsdommer i noen av organisasjonens medlemsland dette år. Denne straffeformen er imidlertid ikke formelt avvirket i fem av organisasjonens medlemmer. Bruk av dødsstraff forbyes i kraft av protokoll 6 til Den europeiske menneskerettskonvensjonen. Regjeringen vil viderføre arbeidet med endelig avskaffelse av dødsstraff i de aktuelle landene, både i multilateral og bilateral sammenheng.

Albania forpliktet seg til å undertegne og ratifisere protokoll 6 til Den europeiske menneskerettskonvensjon om avskaffelse av dødsstraff innen tre år etter tiltredelsen til Europarådet i 1995, men protokollen er ennå ikke ratifisert. Albania har ikke eksekvert noen dødsdommer siden landet ble medlem av Europarådet i 1995. Daværende generalsekretær og Parlamentarikerforsamlingens daværende president gjorde det i januar 1999 klart at fullbyrdelse av dødsdommer ville få konsekvenser for landets medlemskap i Europarådet. Europarådets kommisjon for demokrati gjennom lovgivning (Venezia-kommisjonen) uttalte 12. februar at Albanias grunnlov av 22. november 1998 ikke er forenlig med bruk av dødsstraff. Albanias konstitusjonsdomstol kom 10. desember til samme konklusjon. Domstolens begrunnelse var at grunnloven sier at internasjonale avtaler landet har undertegnet er en del av og står over den øvrige lovgivningen. I Europarådet vurderes konstitusjonsdomstolens beslutning som et viktig skritt mot endelig opphevelse av dødsstraff og ratifikasjon av protokoll 6.

Bulgaria undertegnet 7. mai og ratifiserte 29. september protokoll 6.

Georgia undertegnet 17. juni protokoll 6.

Kypros undertegnet 7. mai og ratifiserte 20. desember protokoll 6.

Latvia ratifiserte 7. mai protokoll 6.

Litauen undertegnet 18. januar og ratifiserte 8. juli protokoll 6.

Polen undertegnet 18. november protokoll 6.

Russlands daværende president Boris Jeltsin kunngjorde på en konferanse om avskaffelse av dødsstraff i Moskva 3.- 4. juni, arrangert i samarbeid med Europarådet, at alle fanger som hadde en dødsdom hengende over seg samme dag hadde fått omgjort sine dommer til fengselsstraffer. Beslutningen ble ønsket velkommen av daværende generalsekretær.

Storbritannia undertegnet 27. januar og ratifiserte 20. mai protokoll 6.

Ukrainas konstitusjonsdomstol konkluderte i desember 1999 med at bruk av dødsstraff strider mot grunnloven. Presidenten for Parlamentarikerforsamlingen kommenterte i etterkant at denne beslutningen ville ha positiv innvirkning på forsamlingens kritiske vurdering av landets oppfylling av sine medlemskapsforpliktelser. Han fremholdt videre at han håpet at denne beslutningen ville muliggjøre en rask ratifikasjon av protokoll 6, som Ukraina undertegnet i 1997.

3.4 Den europeiske kommisjonen for demokrati gjennom lovgivning (Venezia-kommisjonen)

Den europeiske kommisjonen for demokrati gjennom lovgivning (Venezia-kommisjonen) ble opprettet i 1990, etter initiativ fra den italienske regjering. Den 31. desember 1999 hadde Venezia-kommisjonen 39 stater med fullt medlemskap (Storbritannia og Georgia sluttet seg til kommisjonen i 1999), fire med assosiert medlemskap og ni med status som observatør (Korea fikk observatørstatus i 1999). Norge har vært aktivt med fra starten. Det norske medlemmet (Jan E. Helgesen) er en av kommisjonens visepresidenter.

Kommisjonen skal arbeide for å støtte demokratiseringsprosessen i de sentral- og østeuropeiske land ved å gi juridisk assistanse ved utforming av grunnlover og andre sentrale lover. Etter hvert har også arbeidsområdet blitt utvidet til å omfatte land utenfor Europa. I 1999 ga Venezia-kommisjonen assistanse i lovgivningsprosessen blant annet i følgende stater; Albania, Armenia, Azerbaijan, Bosnia-Hercegovina, Hviterussland, Bulgaria, Georgia, Kasakhstan, Kosovo, Kroatia, Latvia, Moldova, Sør-Afrika og Ukraina. Dessuten arbeider kommisjonen med utredninger og generelle juridiske spørsmål av betydning for utvikling av demokratiet og rettsstaten.

3.5 Demokratibygging

Tilveksten av nye medlemsland har aktualisert behovet for praktisk bistand for å bringe disse landenes rettssystem og -praksis opp på linje med Europarådets standarder, i første rekke Den europeiske menneskerettskonvensjon og Den europeiske sosialpakten.

Europarådets prosjekter har i stor grad vært rettet mot de lovgivende organer, domstolene, påtalemyndigheten, politi- og fengselsvesenet, advokater og andre grupper med en viktig funksjon i rettsapparatet. En viktig del av bistanden gjennomføres i samarbeid med EU og OSSE. En økende andel av Europarådets ressurser er i 1999 blitt rettet mot Balkan-regionen, bl.a. i lys av de formidable oppgaver som Kosovo-konflikten har medført når det gjelder demokratibygging.

I 1999 brukte Europarådet i underkant av NOK 100 millioner på samarbeidsprosjekter i medlemslandene, inkludert bidrag fra medlemsland og EU til dette arbeidet.

3.6 Nord/sør-senteret i Lisboa

Nord/Sør-senteret ble åpnet i mai 1990 og har sitt sete i Lisboa. Formålet med senteret er å øke oppmerksomheten i Europa for spørsmål knyttet til global gjensidig avhengighet og solidaritet mellom landene i nord og sør, i samsvar med Europarådets prinsipper. Virksomheten skjer i form av et fireparts-samarbeid mellom representanter for medlemslandene, parlamentarikere, regionale myndigheter og ikke-statlige organisasjoner, sistnevnte også med representanter utenfor Europa.

Senteret bygger på en delavtale under Europarådet og har 19 medlemsland. I 1999 ble Irland og Island nye medlemmer av senteret. Norge har vært medlem siden opprettelsen. En vesentlig del av senterets virksomhet blir

finansiert av frivillige bidrag fra medlemslandene og EU-kommisjonen. Blant senterets hovedaktiviteter i 1999 var konferansen «Globalt forum for fattigdomsutryddelse», som ble avholdt i Strasbourg 14. - 16. oktober. Konferansen ble gjort mulig bl.a. på grunn av et frivillig bidrag fra Norge på NOK 600 000 til gjennomføring av arrangementet.

4 Det mellomstatlige samarbeidet på hovedområdene

4.1 Menneskerettigheter og likestilling

4.1.1 Menneskerettigheter

I styringskomitéen for menneskerettigheter, CDDH, og dens underliggende ekspert- og spesialistkomitéer har man blant annet arbeidet med utkast til en tilleggsprotokoll til den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) om diskriminering. Utkastet vil bli behandlet av CDDH på et ekstraordinært møte i mars 2000. Siktemålet er at protokollen skal gå lenger enn den någjeldende EMK artikkel 14 i å forby diskriminering, ved at også diskriminering på andre områder enn de som er dekket av EMK, skal forbys. Norge har stilt seg positiv til arbeidet med protokollutkastet og spiller en aktiv rolle i arbeidet.

Spørsmål om adgangen til gjenopptakelse i det nasjonale rettsvesen av enkelte saker som har vært behandlet av Den europeiske menneskerettsdomstolen har vært gjenstand for drøftelser. I en anbefaling som ble godkjent av CDDH på møtet i desember 1999, og deretter vedtatt av Komitéen av faste representanter, anbefales det at det skal være adgang til gjenopptakelse dersom Den europeiske menneskerettsdomstol finner at dommen fra de nasjonale domstoler har et materielt innhold som er i strid med konvensjonen eller lider av grove saksbehandlingsfeil, og dette medfører alvorlige negative konsekvenser for dem som har fått dommen mot seg som ikke kan avhjelpes på annen måte. Norge har deltatt aktivt i dette arbeidet.

Det har vært arbeidet med et utkast til håndbok og brosjyre vedrørende militærnektning av samvittighetsgrunner. Det er også utarbeidet en komparativ studie av lovgivning og praksis i medlemsstatene.

En anbefaling om tilgang på offentlig informasjon er under utarbeidelse. Siktemålet er å videreutvikle og utvide anbefalingen om dette fra 1981. Norge spiller en aktiv rolle i arbeidet.

Det er utarbeidet et forslag til anbefaling om retten til å få tilfredsstilt grunnleggende materielle behov.

Styringskomitéen har også avgitt en rekke uttalelser til Ministerkomitéen. Uttalelsene har blant annet angått Parlamentarikerforsamlingens anbefalinger om henholdsvis undervisning i menneskerettigheter og kontroll av nasjonale sikkerhetstjenester.

4.1.2 Likestilling

Styringskomitéen for likestilling, CDEG, har integrering av likestilling i resten av Europarådets virksomhet som en sentral oppgave. Et av virkemidlene er møter og arbeidsgrupper med andre komitéer og administrasjonen i Europarådet. En rapportør for likestilling er oppnevnt under Komitéen av faste representanter.

Et viktig fokus for arbeidet i styringskomitéen er likestilling i Sentral- og Øst-Europa. En konferanse med likestillingsrelevans arrangeres regelmessig i et av de øst-europeiske landene med deltakelse bl.a. av ikke-statlige organisasjoner. På konferansen i Estland i 1999 om reproduktive rettigheter ble det fokusert på bruken av abort som prevensjon og høye aborttall blant unge jenter.

Som ledd i arbeidet med kvinners reproduktive rettigheter, har komitéen arbeidet med et utkast til anbefaling. Forslaget har møtt på motforestillinger i enkelte av komitéene som har vært konsultert. Komitéen derfor besluttet å samle materialet i en rapport som innspill til Beijing + 5 konferansen i juni 2000.

Europarådet har ligget i forkant internasjonalt med sitt arbeid for å utvikle metoder for å integrere likestilling på alle fagområder. Som ledd i dette arbeidet har komitéen i 1999 arrangert en konferanse i Aten og har også fått utarbeidet flere sentrale dokumenter på dette området.

Komitéen har i 1999 også hatt ansvar for en konferanse om forskning om menn og vold. Videre har Norge hatt et medlem i en arbeidsgruppe som vil komme med forslag til fremtidige strategier og arbeidsmetoder i Europarådets likestillingsarbeid.

Et sentralt spørsmål i komitéens arbeid har vært arbeidet for å bekjempe vold mot kvinner og alle former for seksuell utnyttelse. Norge har stilt seg positiv til at et europeisk legalt instrument om vold mot kvinner er blitt utredet. Et forslag til anbefaling er utarbeidet av CDEG, i nært samarbeid med en rekke komitéer, og ventes vedtatt i Ministerkomitéen våren 2000.

4.2 Juridisk samarbeid

Styringskomitéen for juridisk samarbeid på sivilrettens område, CDCJ, avholdt møter i mai og desember 1999. Under CDCJ arbeider fem særskilte ekspertkomitéer om henholdsvis effektivitet i rettspleien (CJ-EJ), om nasjonalitet (CJ-NA), om rett og informasjonsteknologi (CJ-IT), om personvern (CJ-PD) og om familierett (CJ-FA). Norge er representert i alle ekspertkomitéene og flere arbeidsgrupper under disse. Som ledd i CDCJs arbeid blir det med årvisse mellomrom avholdt internasjonale konferanser og kollokvier, særlig om familierett, statsborgerskap og informasjonsteknologi og jus.

Ministerkomitéen har vedtatt en konvensjon om statsborgerskap som vil tre i kraft 1. mars 2000. Ministerkomitéen har videre vedtatt anbefalinger bl.a. om beskyttelse av voksne som er ute av stand til å rå seg selv, om personvern ved bruk av internett, og om tiltak for å unngå statsløshet. CDCJ har dessuten anbefalt overfor Ministerkomitéen å vedta en anbefaling med retningslinjer om offentlige tjenestemenns stilling.

Ved valgene til CDCJs byrå på møtet i desember ble Norge innvalgt som medlem av byrået for perioden 2000-2001.

Den multidisiplinære arbeidsgruppen mot korrupsjon, GMC, fortsatte i 1999 arbeidet med å fullføre rettslige instrumenter mot korrupsjon. GMC forhandlet bl.a. frem en sivilrettslig konvensjon om korrupsjon som ble vedtatt av Ministerkomitéen 9. september. GMC har også arbeidet frem en anbefaling vedlagt en modell for etiske retningslinjer for offentlig ansatte, som ble god-

kjent på GMC-møtet i desember 1999 og sendt CDCJ til uttalelse. Norge deltar i arbeidsgruppen og undergruppen for strafferettslige spørsmål (GMCP). Denne arbeider nå med temaer som er nevnt i aksjonsprogrammet mot korrupsjon, men som ikke er omfattet av de allerede utarbeidede rettslige instrumenter.

Styringskomitéen for strafferettslige spørsmål, kriminologi og fengselssaker, CDPC, avholdt møte i juni 1999. På møtet ble utkast til en anbefaling om megling i straffesaker og en anbefaling om overbefolkning i fengslene godkjent og oversendt Ministerkomitéen. I desember 1998 fikk CDPC et *ad hoc* mandat fra Komitéen av faste representanter om å vurdere CDPCs rolle i å bidra til fredelige forlik mellom partene i tilfeller der det oppstår uenighet i forbindelse med anvendelse av en av konvensjonene som ligger under CDPCs ansvarsområde. Bakgrunnen for mandatet var bl.a. Öcalan-saken, hvor det oppsto tvist mellom Italia og Tyrkia i forbindelse med en begjæring om utlevering etter utleveringskonvensjonen. CDPC godkjente et utkast til anbefaling om retningslinjer for fremgangsmåte hvis partene i en slik tvist henvender seg til CDPC med forespørsel om bistand, og sendte det til Ministerkomitéen. CDPC samtykket til utgivelsen av «European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics», den første europeiske oversikt over kriminalstatistikk. CDPC besluttet videre at det skulle settes ned to nye ekspertkomitéer; en som skal arbeide med nye måter å takle ungdomskriminalitet og ungdom i straffettspleien på (PC-JU), og en som skal arbeide med beskyttelse av barn mot seksuell utnyttelse (PC-SE). Norge vil delta i begge disse komitéene.

Det 22. europeiske justisministremøte ble arrangert i Moldova 17. - 18. juni. Den norske delegasjonen ble ledet av statssekretæren i Justisdepartementet. Tema for møtet var «Uavhengighet og upartiskhet hos dommere». Møtet vedtok en resolusjon om virkemidler for å styrke uavhengighet og upartiskhet hos dommere i Europa.

4.2.1 Folkerett

Europarådets *ad-hoc* komité for rådgivere i folkerett, CAHDI, som er et forum for meningsutveksling om aktuelle folkerettslige emner, møtes to ganger årlig. Komitéen utarbeider ikke utkast til konvensjoner, men har de siste årene utvidet sitt arbeidsfelt ved å fremlegge visse skriftlige arbeider i samarbeid med andre. I tillegg evaluerer CAHDI konvensjoner innenfor sitt ansvarsområde.

CAHDI har de siste årene blant annet behandlet spørsmål som ble aktualisert ved oppløsningen av Sovjetunionen, Jugoslavia og Tsjekkoslovakia, herunder europeiske staters praksis når det gjelder statssuksesjon. I samarbeid med flere vitenskapelige institutter, har CAHDI blant annet satt i gang et pilotprosjekt vedrørende de europeiske landenes praksis når det gjelder statssuksesjon og anerkjennelse. Rapporten ble presentert for Generalsekretæren i 1999, og dette var også en del av Europarådets bidrag til FNs folkerettstiår (1990-2000).

Videre har krigsforbryterdomstolene for Rwanda og Det tidligere Jugoslavia, samt opprettelsen av den internasjonale straffedomstol vært gjennomgangstemaer. I 1999 ble det enighet om å støtte et forslag fra sekretariatet om å arrangere en konferanse for å diskutere Den internasjonale straffedomsto-

len og de forpliktelser som domstolens vedtekter legger på medlemsstater, og å se på hva Europarådet kan gjøre for å tilrettelegge samarbeidet mellom domstolen og medlemsstatene.

CAHDI befatter seg med mange emner som behandles av FNs folkerettskommisjon og videreutviklet i 1999 dialogen med kommisjonen. Dette gjelder blant annet depositarstatenes plikter etter traktatretten, reservasjoner til multilaterale konvensjoner og især menneskerettskonvensjonene, samt statenes praksis med hensyn til ulike spørsmål om immunitet.

CAHDI påtok seg i 1998 en observatørrolle knyttet til reservasjoner til multilaterale konvensjoner. Dette emnet skal være et fast dagsordenpunkt. Etter forslag fra en ekspertgruppe sluttet CAHDI seg til et utkast til anbefaling fra Ministerkomitéen inneholdende et standardsvar for staters protester mot gyldigheten av reservasjoner.

I 1999 ble det holdt møter i mars og september. I mars vurderte blant annet CAHDI, på oppfordring av Ministerkomitéen, en anbefaling fra Parlamentarikerforsamlingen om utarbeidelsen av retningslinjer for våpensalg, og ga en uttalelse om dette. Det ble også utvekslet synspunkter om den praktiske betydning av den Europeiske konvensjonen om fredelig bileggelse av konflikter. Til tross for den betydelige økningen i antall medlemsland i Europarådet de siste ti årene, har ingen nye stater sluttet seg til konvensjonen siden 1980. Under møtet i september ble det i møte med presidenten for Den europeiske menneskerettsdomstol utvekslet synspunkter på den nye domstolen.

Norge tillegger CAHDI stor betydning. Utviklingen mot å utvide komitéens virkeområde bl.a. med hensyn til mere substansielle drøftelser støttes fullt ut. Den tiltagende dialogen med FNs folkerettskommisjon er positiv.

4.2.2 Arbeidsretten

Arbeidsretten er Europarådets og tilknyttede organers interne domstol for klagesaker mellom administrasjonen og personalet. Rettens avgjørelser kan ikke ankes til nasjonale juridiske instanser.

Høsten 1999 ble Arbeidsrettens sammensetning endret ved vedtak i Ministerkomitéen. Rettens formann blir fra 2000 ikke lenger en dommer fra den sittende Menneskerettsdomstolen, men en høytstående jurist fra ett av medlemslandene. Siden den norske dommeren også går ut blir det nyvalg på to av de tre dommerne.

De aller fleste av Arbeidsrettens saker i 1999 har vært klager på avgjørelser i opprykks- og lønsspørsmål. To saker har vært av mer prinsipiell interesse; i den ene saken ble ikke generalsekretæren og Menneskerettsdomstolens formann enige om en tilsettingssak der forutsetningen for tilsettelse var at begge parter skulle gi sitt samtykke til kandidaten. Endelig dom er ikke falt, men saken reiser spørsmålet om avklaring av reglement. Den andre saken reiste i praksis spørsmålet om Europarådets utstrakte bruk av midlertidig tilsatte; inntil en fjerdedel av de tilsatte har midlertidige kontrakter. Heller ikke denne saken er endelig avgjort, men det er klart at organisasjonens praksis er på kanten av hva som indikeres som god administrativ praksis i en dom fra Arbeidsretten av 1984.

Arbeidsretten behandlet i 1999 åtte kombinerte klagesaker (i alt 21 klager) og holdt seks åpne høringer i disse. Syv dommer er blitt avsagt, mens

fire saker fremdeles er til behandling. Disse vil bli avsluttet av den sittende arbeidsretten, mens ny arbeidsrett vil velges i første kvartal og overta pr. 1. april 2000.

4.2.3 Familierett

Barne- og familiedepartementet deltar i møter i Europarådets ekspertkomité for familierett, CJ-FA. Ekspertkomitéen arbeider med utkast til en ny konvensjon om kontakt med barn og et nytt internasjonalt instrument om barns rettslige stilling. Arbeidet tar sikte på å modernisere konvensjonen om den rettslige stillingen til barn født utenfor ekteskap fra 1970, en konvensjon som Norge har ratifisert. Europarådet avholdt i mars 1999 en konferanse om registrert partnerskap/samboerskap sammen med det nederlandske Justisdepartementet, Haagkonferansen for internasjonal privatrett og International Commission on Civil Status, CIEC. CJ-FA avholdt sitt årlige møte i tilknytning til denne konferansen i Haag.

4.3 Sosiale spørsmål

4.3.1 Sosial samhörighet og sosialpolitikk

Den europeiske komité for sosial samhörighet, CDCS, har sosialpolitikk i svært vid forstand som ansvarsområde. Det gjelder for eksempel trygd, eldre og funksjonshemmede, barn og familiespørsmål, sysselsetting og boligspørsmål. Styringskomitéen holdt to møter i 1999. Norges deltaker fra Sosial- og helsedepartementet ble på komitéens 3. møte (3.-5. november) gjenvalgt til formann. Komitéens mandat berører ansvarsområdet til både Sosial- og helsedepartementet, Barne- og familiedepartementet, Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Sosial- og helsedepartementet har koordineringsansvaret. I komitéen er alle Europarådets 41 medlemsland representert, og i tillegg er det bred deltakelse fra andre Europaråds-komitéer, frivillige organisasjoner, andre internasjonale organisasjoner og observatørland.

CDCS ble etablert for å gjøre landene bedre rustet til å møte utfordringene på det sosiale området, og fordi det tverrsektorielle perspektivet er ansett som viktig. Arbeidet i komitéen vil blant annet omfatte oppfølging og videreutvikling av minstestandarder på trygdeområdet, utarbeidelse av oppdaterte oversikter over nasjonale trygdeordninger og endringer i disse, utveksling og analyse av nasjonale erfaringer på de sosiale fagområdene, utredning av boligpolitikk og bypolitiske spørsmål, utredning av sysselsettings-spørsmål, oppfølging av Europarådets barneprogram og hjelp til nye medlemsland som ønsker teknisk eller annen ekspertise på de enkelte fagområdene. Det er lagt særlig vekt på å øke omfanget og kvaliteten av det analytiske arbeidet på disse områdene. Det er opprettet en egen enhet for å styrke Europarådets innsats på analysesiden. CDCS har forberedt et eget innspill fra Europarådet til FNs spesialsesjon for oppfølging av Det sosiale toppmøtet (København + 5).

Under CDCS er det også opprettet en ekspertgruppe som arbeider med tiltak for økt tilgang til ytelser og tjenester innen sosial- og trygdeområdet. Gruppen er sammensatt av nasjonale eksperter i medlemslandene. I 1999 har gruppen hatt to møter og skal innen utgangen av 2001 komme med forslag til

tiltak med sikte på å fjerne barrierer og øke enkeltpersoners tilgang til tjenester på sosial- og trygdeområdet.

I 1997 ble Norge medlem av delavtalen på det sosiale - og helseområdet. Sosial- og helsedepartementet deltar i Komitéen for rehabilitering og integrering av personer med funksjonshemninger, CD-P-RR, og i alle ekspert- og arbeidsgrupper under denne komitéen.

4.3.2 Europarådets program for barn

Europarådets barneprogram ble igangsatt etter et initiativ fra Sverige og Norge på toppmøtet i 1997. Programmet bygger på prinsippet om barns beste slik dette er utkrystallisert i FNs barnekonvensjon. Det arbeides for å fremme barns interesser, å fremme barns medvirkning i spørsmål som angår dem og å beskytte barn mot overgrep. Det er opprettet et «Forum for barn» som har ansvaret for gjennomføringen av programmet. Forumet, som ledes av Norge, rapporterer til CDCS og består av representanter for ulike relevante styringskomitéer i Europarådet samt representanter for internasjonale organisasjoner.

Forumet har to møter pr. år og har i 1999 blant annet utformet et forslag til handlingsplan for flyktningebarn i Kosovo og Albania. Temaer som barnearbeid, barn og medvirkning og forslag til videre arbeid har vært drøftet.

Europarådets 26. familieministerkonferanse ble arrangert i Stockholm 14.-16. juni. Tema for konferansen var «I retning av et barnevennlig samfunn». Den norske delegasjonen ble ledet av Barne- og familieministeren. I sluttkommunikéet het det blant annet at det implisitt i en integrert familie- og barnepolitikk må være en nær sammenheng mellom familiepolitikk og likestilling.

4.3.3 Offentlig helsestell

Norge har hatt ledervervet i helsekomitéen, CDSP, i to år frem til juni 1999 og er ellers representert i den faste komitéen for blodoverføring og organtransplantasjon. Komitéen har i 1999 arbeidet med følgende temaer; 1) Individets rolle og påvirkning på helsetjenesten, 2) kvalitet og sikkerhet ved blod- og organtransplantasjoner og 3) lik tilgjengelighet i helsetjenesten. Formålet er å sikre helsetjenester for svake grupper, håndtering av ventelister og ventetider, kriterier for arbeid med forebyggende helsearbeid og helsefremmende arbeid. Komitéen har hatt regelmessige møter mellom sekretariatene for WHO, EU og Europarådet.

En helseministerkonferanse ble holdt i Athen 22.- 23.april 1999 der tema var pleie- og omsorgspolitik for en aldrende befolkning i Europa. Sosialministeren holdt innlegg om bekjempelse av diskriminering av eldre i Norge og etablering av eldreråd. Samtidig presenterte hun den nye handlingsplanen for eldreomsorgen 1998-2001.

Under CDSP ligger Den europeiske farmakopékommisjon der Norge har tre delegater. Hovedoppgaven for denne kommisjonen er å utarbeide Den europeiske farmakopé, som inneholder krav til legemiddelsubstanser, legemiddelformer, særskilte biologiske preparater, analysemetoder og generelle bestemmelser med betydning for legemidlenes kvalitet.

Den europeiske farmakopékommisjonen har 21 ekspertgrupper, inkludert fire undergrupper. I tillegg kommer 14 arbeidsgrupper og 46 metode-

grupper. Norge deltar i ti av ekspertgruppene. Deres oppgave er å utarbeide forslag til standarder og analysemetoder for legemidler i farmakopéen.

4.3.4 Kampen mot narkotikamisbruk (Pompidougruppen)

Pompidougruppen er Europarådets samarbeidsgruppe for narkotikaspørsmål på ministernivå. 30 europeiske land var med i gruppen i 1999. I tillegg er EU-kommisjonen fast medlem. Verdens helseorganisasjon (WHO) og FNs narkotikaprogram møter som observatører. Pompidougruppen møtes på ministernivå hvert tredje år for å utveksle informasjon om narkotikasituasjonen og tiltak mot narkotika, og for å vedta et arbeidsprogram for neste periode. En embetsmannsgruppe fra medlemslandene møter fast to ganger årlig og har ansvar for oppfølging av ministrenes vedtak.

Arbeidet er tverrfaglig og omfatter innsats for å redusere både tilførsel og etterspørsel av narkotiske stoffer. Det arbeides blant annet med metodeutvikling for bedre å kunne følge misbruksutviklingen i Europa, systematisk utveksling av erfaringer med forebyggende tiltak og behandling, styrking av samarbeidet mellom myndighetene, tiltak for å bedre kontrollen av legemidler og kjemiske stoffer som blir benyttet i fremstillingen av narkotika, samt bedring av narkotikakontrollen i havner og på flyplasser.

Ekspertgrupper er nedsatt på de prioriterte områdene. Særlig vekt blir lagt på å utvikle og styrke samarbeidet med land i Sentral- og Øst-Europa. Et etterutdanningsprogram for personell som arbeider med rusmiddelproblematikk i disse landene er etablert etter norsk initiativ.

4.3.5 Bioetikk

Styringskomitéen for bioetikk, CDBI, har hatt to møter i 1999. Komitéen arbeider med forslag til fire protokoller til konvensjonen om menneskerettigheter og biomedisin. Forslag til protokoll om organtransplantasjon ventes avsluttet i løpet av 2000. Utkast til protokoller om genetiske tester, forskning på mennesker og beskyttelse av det befruktede egg og foster har vært drøftet.

En egen arbeidsgruppe skal belyse ulike spørsmål knyttet til overføring av levende biologisk materiale fra dyr til mennesker (xenotransplantasjoner).

I komitéens regi ble det arrangert en internasjonal konferanse om bioetikk våren 1999 i Ovedio, Spania.

Et prosjekt i regi av komitéen og EU for å etablere etiske komitéer i baltiske og øst-europiske land har vært støttet gjennom frivillige bidrag fra Norge.

4.3.6 Europarådets utviklingsbank

Europarådets utviklingsbank er opprettet gjennom en delavtale under Europarådet. Ved styrevedtak av 28. juni 1999 ble bankens navn endret til Europarådets utviklingsbank, fra Det sosiale utviklingsfond, med virkning fra 1. november. Banken deltar blant annet i finansiering av sosialt orienterte prosjekter i medlemslandene ved å gi gunstige lån innenfor prioriterte områder. Den bidrar således til finansiering av prosjekter som gjelder flyktninger og asylsøkere, små og mellomstore bedrifter, utbygging av tilbudet innen sosialsektoren og helsevesenet, boligbygging og støtte til ofre for miljøkatastrofer. Ved

utgangen av 1999 omfattet banken 35 land, med Tsjekkia og Albania som nye medlemsland i 1999.

Ledelsen i banken tok i 1999 initiativ til å foreta en kapitalutvidelse, den femte i rekken av kapitalutvidelser siden opprettelsen i 1956. Kapitalutvidelsen ble vedtatt av styret 9. november. Utvidelsen representerer en økning på 1,847 millioner euro. Hovedbegrunnelsen for den nye kapitalutvidelsen var å kunne gjennomføre bankens utviklingsplan for perioden 1999-2004 og særlig å kunne imøtekomme lånebehov fra de nye medlemslandene i Sentral- og Øst-Europa, samtidig som eksisterende lån kunne opprettholdes. De siste årene består en stadig større del av lånemassen av såkalte globale lån. Denne typen lån kjennetegnes ved at hvert låneprosjekt er fordelt over ulike prioriterte områder som f.eks. sosiaalsektoren, helsevesenet, infrastruktur og miljøsektoren. Globale lån representerer en form for rasjonalisering både for låntaker og banken, men krever på den annen side økt kontroll med gjennomføringen av prosjektene.

Som følge av krigen i Kosovo besluttet bankens organer å gi én mill. euro hver i gave til Den tidligere jugoslaviske republikken Makedonia og Albania fra en rentesubsidieordning. Bidraget til Albania ble benyttet til å dekke landets inntreden som nytt medlem i banken. Det ble videre besluttet å gi én mill. euro fra rentesubsidieordningen til Romania som bistand til foreldreløse barn.

4.4 Arbeids- og innvandringsspørsmål

4.4.1 Den europeiske sosialpakt

Den europeiske sosialpakt består av 20 artikler som inneholder regler og rettslige standarder innen områder som arbeidsmarked og arbeidsmiljø, helse- og sosiale spørsmål, samt trygd. Den europeiske sosialpakt er, med unntak av et par artikler og paragrafer, ratifisert av Norge. Den reviderte sosialpakt trådte i kraft 1. juli etter å ha blitt ratifisert av fire land; Sverige, Frankrike, Slovenia og Romania. Senere har også Italia ratifisert Den reviderte sosialpakt. Spørsmålet om å ratifisere den reviderte sosialpakt er under arbeid, og Norge vil kunne ratifisere denne i løpet av kort tid.

Den europeiske komité for sosiale rettigheter (tidligere Den uavhengige ekspertkomitéen for sosialpakten) gir årlig ut en rapport om medlemslandenes gjennomføring av reglene i sosialpakten. Komitéens rapport blir deretter behandlet av en underkomité, Regjeringskomitéen for Den europeiske sosialpakten. Denne komitéen er satt sammen av en person fra medlemslandene som har ratifisert sosialpakten. På grunnlag av konklusjonene fra Komitéen for sosiale rettigheter vurderer regjeringskomitéen om den skal tilrå anbefalinger i forhold til de medlemsland som ekspertkomitéen mener ikke oppfyller reglene i sosialpakten. Ministerkomitéen tar deretter endelig stilling til om det skal vedtas anbefalinger.

I sin rapport fant Komitéen for sosiale rettigheter at Norge ikke fullt ut oppfylte paktens artikkel 2, nr. 1, vedrørende bruk av overtid. Komitéen fant at den adgang som finnes i arbeidsmiljøloven § 50, til i visse tilfelle å arbeide inntil 16 timer i en 24 timers periode, er for vid. Komitéen har endret sin fortolkning av denne artikkelen og det er derfor første gang Norge, sammen med enkelte andre land, er kritisert for ikke å oppfylle denne bestemmelsen. Komi-

téen for sosiale rettigheter har tidligere uttalt at Norge oppfyller denne artikkelens bestemmelser. Siden det var første gang blant andre Norge ble kritisert i forhold til denne artikkelen, ble det ikke foreslått noen reaksjon.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet arrangerte i mai et seminar om kvalifisering og rekruttering av innvandrere i arbeidslivet. Seminaret var en del av markeringen av Europarådets 50-års jubileum. Målgrupper for seminaret var representanter for innvandrersorganisasjoner, Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene samt andre som arbeider innen feltet innvandrere og arbeid. Politisk ledelse i Arbeids- og administrasjonsdepartementet innledet på seminaret. I tillegg holdt blant andre representanter for arbeidsmarkedsetaten, innvandrerepresentanter, privat næringsliv og Oslo kommune innlegg.

4.4.2 Innvandringsspørsmål

Arbeidet med innvandrings- og migrasjonsspørsmål blir ledet av Den europeiske styringskomitéen for migrasjon, CDMG. CDMG skal fremme det europeiske samarbeidet om integrering av innvandrere og om deres levekår, og møtes to ganger i året.

På bakgrunn av at de nye medlemslandene i Sentral- og Øst-Europa ønsker erfaringsutveksling og kompetanseoppbygging som ledd i utvikling av egen integreringspolitikk, har CDMG innført halvdags seminarer/temamøter om bestemte emner. Det var i 1999 ett temamøte om politiske rettigheter på lokalplan for innvandrere med langvarige opphold. På dette møtet ble det fokusert på stemmerett ved lokalvalg. Norge la frem de norske stemmerettsreglene for innvandrere.

Som eneste styringskomité i Europarådet behandler CDMG og ekspertgruppen MG-S-ROM sigøynerspørsmål i medlemslandene. Tiltak for å bedre sigøynernes situasjon finansieres stort sett gjennom frivillige bidrag fra Finland og Nederland. Norge har bidratt med NOK 300 000 til dette arbeidet i 1999 til et samarbeidsprosjekt mellom Europarådet og OSSE.

Ekspertgruppen for integrering og forholdet mellom ulike befolkningsgrupper, MG-S-INT, er ansvarlig for gjennomføringen av prosjektet «Spenning og toleranse; utvikling av bedre integrerte samfunn i Europa». Prosjektet omfatter blant annet rekrutteringstiltak av innvandrere til arbeidslivet, modeller for deltakelse i beslutningsprosesser, religion og identitet samt modeller for iverksetting av integreringspolitikken. Norge representerer de nordiske landene i gruppen.

Ekspertkomitéen mot rasisme og intoleranse, ECRI, skal motarbeide alle former for diskriminering og vurdere medlemslandenes lovgivning, politikk og andre tiltak for å motarbeide rasisme. Komitéen skal også foreslå oppfølging på lokalt, nasjonalt og europeisk nivå og utarbeider anbefalinger, retningslinjer og informasjon på sentrale områder. ECRI legger vekt på kommunikasjon og samarbeid, ikke bare i forhold til nasjonale myndigheter, men også overfor utsatte grupper og frivillige organisasjoner. Det er også opprettet et samarbeid med EUs senter mot rasisme. I tillegg til arbeidsgruppemøtene kommer komitéen sammen tre ganger årlig. ECRI har til nå utarbeidet rapporter om rasisme og intoleranse i alle medlemslandene i Europarådet og vil i de

neste fire årene følge opp disse rapportene overfor de enkelte land. Det er utarbeidet en ny rapport fra Norge som vil bli lagt frem i år 2000.

4.5 Kultur, media, idrett

4.5.1 Kultur

Styringskomitéen for utdanning og kultur, CDCC, som til plenarmøtet i 1999 ble ledet av Norge, er et overordnet organ for fire fagkomitéer; Kulturkomitéen, Kulturarvkomitéen, Utdanningskomitéen og Komitéen for høyere utdanning og forskning. CDCC fastsetter budsjettene for fagkomitéene. Disse er som hovedregel ansvarlige for oppfølging av programmer, prosjekter og aktiviteter som vedtas iverksatt innen det mellomstatlige kultursamarbeidet. I alt er det 47 land som har undertegnet Kulturkonvensjonen og dermed deltar i CDCC. En viktig oppgave for CDCC og dets fire fagkomitéer er integreringen av de mange landene som nylig har undertegnet Kulturkonvensjonen i det pan-europeiske kultur- og utdanningssamarbeidet.

En sentral oppgave de to siste årene har vært å tilrettelegge for gjennomføring av handlingsplanen og slutterklæringen fra Europarådets andre toppmøte, spesielt med hensyn til oppfølging i CDCCs underliggende komitéer. Følgende saker har hatt prioritet:

1. *Utdanning for demokratisk medborgerskap.* I 1999 ble arbeidet med studier, begrepsanalyser og prosjektforslag i tilknytning til dette tiltaksområdet videreført. Medlemslandene er invitert til å skape *steder for medborgerskap*, det vil si å etablere fora for læring, bevisstgjøring, deltakelse og praktisering av en demokratisk kultur. Den alleuropeiske utvekslingsordningen for skoleelever, som ble igangsatt etter norsk forslag, er tilknyttet dette tiltaksområdet (se omtale under kapittel 4.6).
2. *Utvikling av den europeiske arv.* Kampanjen om den felleseuropeiske kulturarv vil vare til september 2000 (se omtale under kapittel 4.8).
3. *Ny informasjonsteknologi.* I 1999 ble det vedtatt en erklæring og et program for å utvikle felles europeiske holdninger til anvendelse av ny informasjons- og kommunikasjonsteknologi, spesielt med sikte på å utnytte potensialet på utdannings- og kulturområdet.

De endrede budsjettprosedyrer, konsentrasjonen om færre og større prosjekter, vektleggingen av tverrsektorielt arbeid samt den systematiske og fortløpende internevaluering av prosjekter som ble gjennomført i 1998, er blitt videreutviklet i 1999. Samarbeidet med EU er blitt utvidet med nye prosjekter.

Med bakgrunn i krigen i Kosovo har CDCC i 1999 vært involvert i implementeringen av en handlingsplan for Sørøst-Europa. CDCC har gjennomgått hele sin virksomhet for å refokusere og utvikle aktiviteter og prosjekter som er knyttet til denne regionen. I forbindelse med Europarådets 50 års jubileum gav Kulturdepartementet støtte til lanseringen av en virtuell utstilling formidlet på Internett.

En sentral oppgave for Kulturkomitéen, som er en av fagkomitéene under CDCC, er å gjennomgå den nasjonale kulturpolitikken i medlemslandene. I 1999 ble det lagt frem en rapport som sammenligner tendenser og fakta i kulturpolitikken i 13 medlemsland. Gjennomgåelsen av de enkelte medlemslandenes kulturpolitikk vil fortsette i årene fremover.

Når det gjelder kultursamarbeidet i Europarådet, er det et overordnet synspunkt fra norsk side å ivareta det alleuropeiske perspektivet. Samarbeidet med EU vil stå sentralt i denne sammenhengen.

4.5.2 Media

Styringskomitéen for mediespørsmål, CDMM, behandler internasjonale mediespørsmål. I 1999 var syv ekspertgrupper under CDMM i arbeid, hvorav Norge deltar i følgende fem; Vern av rettighetshavere innen mediesektoren, Virkningen av ny teknologi på menneskerettigheter og demokratiske verdier, Mediepluralisme, Konsekvenser av digitaliseringen i mediesektoren og en ekspertgruppe for å utarbeide en konvensjon om beskyttelse av tjenester som er basert på betinget adgang. I tillegg er Norge representert i den faste komitéen for konvensjonen for fjernsyn over landegrensene, T-TT.

CDMM har de siste årene i særlig grad vært opptatt av å medvirke til utviklingen av en fri og uavhengig mediesektor i Sentral- og Øst-Europa. Dette arbeidet foregår dels gjennom utarbeiding av standarder for lovverk for ytringsfrihet og medienes rammevilkår gjennom rettslige instrumenter, dels gjennom praktiske tiltak for å sikre utvikling av og opplæring i disse standardene. Disse tiltakene er rettet mot dommere, styresmakter, medieselskap og journalister.

Et annet viktig område for CDMM er den teknologiske utvikling på medieområdet, særlig hvilke konsekvenser den såkalte konvergensutviklingen, dvs. sammensmeltingen mellom kringkasting, telekommunikasjon og informasjonstjenester, vil ha for ytringsfriheten. I juni 2000 vil den femte medieministerkonferanse i Europarådet bli avholdt i Krakow i Polen. Forberedelser til konferansen har vært en sentral oppgave for både CDMM og ekspertgruppen i 1999.

I ekspertgruppen for vern av rettighetshavere i mediasektoren, MM-S-PR, har det vært en hovedoppgave å utarbeide forslag til anbefaling mot piratvirksomhet ved kopiering av opphavsrettslig vernet materiale i digital form. Videre har gruppen arbeidet med spørsmål knyttet til kringkastingsselskaperes rettigheter med hensyn til videre bruk av kringkastingssendinger. Spørsmål om klarering og forvaltning av opphavsrettslig vernet materiale for bruk i nye digitale medier, og om unntak fra opphavsmannens enerett ved digital bruk av verk, har vært viktige arbeidsoppgaver også i 1999.

I ekspertgruppen vedrørende virkningen av ny teknologi på menneskerettigheter og demokratiske verdier, MM-S-NT, har de overordnede problemstillinger vært knyttet til de muligheter den nye teknologien gir med hensyn til tilgang til informasjon, utdanning og kultur. Teknologien bør benyttes slik at alle kan ta del i sirkulasjon av informasjon og kommunikasjon over grensene. Gruppen har utarbeidet et forslag til anbefaling om allmenn tilgang til informasjons- og kommunikasjonstjenester.

Ekspertgruppen om mediepluralisme, med hovedvekt på nye medier, ble opprettet i 1999 og avløste den tidligere gruppen om mediekonsentrasjon og pluralisme. Gruppen viderefører arbeidet med å systematisere informasjon om utvikling av nye medier og mediemangfold i medlemslandene. Gruppen arbeider også med ulike utredninger på området, blant annet med tanke på utarbeiding av eventuelle legale instrumenter.

Etter forslag fra EU-kommisjonen nedsatte CDMM i 1999 en ekspertgruppe for å utarbeide forslag til en konvensjon om rettslig beskyttelse av tjenester som er basert på betinget adgang, med utgangspunkt i EUs direktiv om samme tema. Dette omfatter spørsmål om beskyttelse av blant annet kodings-systemer for betal-fjernsyn og tjenester på Internet. Forslaget, som ble lagt frem i oktober 1999, er godkjent av CDMM og oversendt til Ministerkomitéen for beslutning EU-direktivet vil bli innlemmet i EØS-avtalen, og norsk lovgivning vil dermed måtte tilfredsstille de krav som settes for å kunne tiltre også Europarådets konvensjon.

Ekspertgruppen vedrørende konsekvenser av digitaliseringen i mediesektoren, MM-S-AD, har fokusert på å kartlegge de mest tydelige endringsprosessene i den nåværende situasjon. Formålet har vært å identifisere og vurdere hvilke implikasjoner endringene får for det regulatoriske rammeverket for mediefeltet.

Europarådets konvensjon av 5. mai 1989 om fjernsyn over landegrensene er nå ratifisert av 21 land, deriblant Norge. Konvensjonen skal sikre at fjernsynssendinger mest mulig uhindret skal kunne sendes over landegrensene i Europa. Konvensjonens bestemmelser sammenfaller i hovedsak med reglene i EØS-avtalens fjernsynsdirektiv. Endringer i konvensjonen ble vedtatt av Ministerkomitéen 9. september 1998 og den er nå i større grad tilpasset den teknologiske utviklingen og EUs fjernsynsdirektiv. Protokollen ble åpnet for undertegning av konvensjonens parter 1. oktober 1998 og vil tre i kraft 1. oktober 2000.

4.5.3 Idrett

Europarådets arbeid med idrett ledes av Idrettskomiteen, CDDS. Under dens virkeområde kan nevnes konferansen for europeiske ministre med ansvar for idrett, det europeiske idrettscharter, tribunevoldkonvensjonen og anti-dopingkonvensjonen. Det årlige møtet i Idrettskomitéen ble avholdt i mars 1999.

Norges gjennomføring av anti-dopingkonvensjonen har vært evaluert av en ekspertgruppe nedsatt av Europarådet. Sluttrapporten, som ble overlevert kulturministeren 17. juni, er svært positiv til det norske anti-dopingarbeidet og norsk gjennomføring av konvensjonen.

Norge har i tillegg støttet opprettelsen av et uavhengig verdensomfattende anti-doping byrå, WADA. Det er blitt fremholdt at ettersom nasjonene betaler for det nasjonale anti-dopingarbeidet, bør de internasjonale idrettsorganisasjonene, som også har store inntekter som arrangører av internasjonale idrettskonkurranser, dekke utgiftene knyttet til det internasjonale anti-dopingarbeidet. Fra norsk side har spørsmål knyttet til WADAs arbeidsområde, arbeidsprosedyrer, lokalisering og kjønns- og utøver-representasjon vært sentrale temaer.

Når det gjelder tribunevoldkonvensjonen har Europarådet i 1999 presentert en rapport og et utkast til anbefaling hva angår uroligheter i forbindelse med fotballkamper. Rapporten er i tråd med norske synspunkter. En norsk representant har deltatt i et evalueringsprosjekt om implementering av tribunevoldkonvensjonen.

4.6 Utdanning

Utdanningssamarbeidet i Europarådet drives av to fagkomitéer under CDCC; utdanningskomitéen, CC-ED, og komitéen for høyere utdanning og forskning, CC-HER. Samarbeidet i de to utdanningskomitéene er av stor interesse for Norge, bl.a. på grunn av den europeiske bredden i samarbeidet og vekten på demokratisering.

Samarbeidet i Utdanningskomitéen omfatter grunnskole, videregående skole og voksenopplæring. Komitéen har også ansvar for planlegging av konferansen for de europeiske utdanningsministre som nå holdes hvert tredje år. Norge har i 1999 deltatt i planleggingsgruppen for ministerkonferansen som skal holdes i Polen høsten 2000. På bakgrunn av hendelsene på Balkan holdt Europarådet i desember en konferanse for utdanningsministrene i Sørøst-Europa. Det ble blant annet anbefalt å ta særlig hensyn til utdanningsbehov innen demokrati- og historieopplæring ved gjennomføring av organisasjonens utdanningstiltak i regionen.

Utdanningskomitéen vil i perioden 1997-2000/2001 prioritere følgende tre hovedområder; opplæring i demokrati, historieundervisning og fremmedspråk. Ministerkomitéen vedtok i tilknytning til Europarådets 50-årsjubileum en erklæring om opplæring til demokratisk medborgerskap. Dette er ledd i oppfølgingen av handlingsplanen fra Europarådets andre toppmøte i 1997. Norge legger stor vekt på dette arbeidet og deltar som eneste nordiske land i styringsgruppen for prosjektet.

På toppmøtet forpliktet Norge seg til å yte et frivillig bidrag på FRF 5 millioner over fem år til opprettelsen av en ny utvekslingsordning for skoleelever i Europarådet. Formålet med ordningen er å bidra til økt forståelse mellom ungdommer fra Europarådets medlemsland og å styrke kunnskapen om Europarådets grunnverdier. Ordningen administreres av Europarådets sekretariat i samråd med Rapportørgruppen for utdanning, kultur, ungdom og sport. Totalt har rundt 130 elever deltatt i ordningen i løpet av de to første årene. I skoleåret 1999-2000 har 63 elever fra ti europeiske land deltatt. Norge har mottatt ni elever fra henholdsvis Den tsjekkiske republikk (3) Ungarn (2), Russland (2), Latvia og Slovakia (1). Tilsvarende har åtte norske elever tilbragt en del av innværende skoleår i andre land. Som et ledd i Europarådets satsing på å utvikle stabile demokratier i Sørøst-Europa vil ordningen utvides til å omfatte elever fra bl.a. Albania, Den tidligere jugoslaviske republikken Makedonia (FYROM), Bosnia-Hercegovina, Kroatia, Bulgaria og Romania.

Som ledd i markeringen av 50-årsjubileet og som del av historieprosjektet arrangerte Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i samarbeid med Europarådet et symposium ved Universitetet i Oslo 28.- 30. juni 1999 om temaet «Misbruk av historien». Konferansen ble åpnet av den norske statsråd for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Symposiet la blant annet vekt på Europarådets arbeid for historiefaget helt fra 1950-årene og samlet deltakere fra 40 land. Som en oppfølging ble det høsten 1999 utlyst en nasjonal historiekonkurranse for skoleelever om Norges forhold til verdenssamfunnet ved årtusenskiftet. Som ledd i arbeidet med språkopplæring vedtok Europarådet i 1999 å lansere «Det europeiske språkåret» i 2001. Norge har deltatt i planleggingen av dette, og EU vil samarbeide med Europarådet om gjennomføringen.

Gjennom Utdanningskomitéen gir Europarådet støtte til en europeisk tegne- og stilkonkurranse for elever i grunnskole og videregående skole («Europa i skolen»). De nye medlemslandene viser stor interesse, og konkurransen har i 1990-årene fått økt oppslutning. Norske skoler deltar i konkurransen, som utlyses årlig. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet dekker utgifter til norsk deltakelse som administreres av Nasjonalt læremiddelsenter.

Komitéen for høyere utdanning og forskning har konsentrert sitt arbeid om tre hovedområder: 1) Morgendagens universitet, 2) Rådgivning for fornyelse av høyere utdanning i de nye medlemslandene og 3) Høyere utdanning for et demokratisk samfunn. Prosjektet «Livslang læring for likhet og sosial samhörighet: en ny utfordring for høyere utdanning» ble igangsatt høsten 1998 innenfor det førstnevnte området. Prosjektet ser blant annet på høyere utdanningsinstitusjoners nye rolle i forhold til livslang læring og tar sikte på opplæring i demokrati og bruk av ny informasjonsteknologi. Det vil etter planen være til årsskiftet 2000-2001.

På det andre området har prosjektet om reformer i lovgivning innenfor høyere utdanning stått sentralt siden 1990. Hovedmålet er å bistå landene i Sentral- og Øst-Europa med utvikling av lovverk på området. Prosjektet er i en avslutningsfase med en påfølgende evaluering. En høring med mottakerlandene forberedes i år 2000. Norge har i flere år støttet prosjektet gjennom frivillige bidrag.

Når det gjelder høyere utdanning for et demokratisk samfunn, er det under utvikling to prosjekter om hhv. samfunnsvitenskapene og samfunnsendring og om europeiske studier for et demokratisk samfunn. Et første utkast til anbefaling angående førstnevnte ble drøftet i 1999. Mot slutten av 1999 kom det også i gang et nytt prosjekt om universitetene som sted for opplæring i medborgerskap. Komitéen har også arbeidet med forskningens vilkår ved universitetene og vedtok en anbefaling om dette i 1999.

Europarådet har i lang tid også stått sentralt i arbeidet for økt mobilitet og gjensidig godkjenning av vitnemål og kvalifikasjoner innen høyere utdanning i Europa. En konvensjon om disse spørsmålene, den såkalte «Lisboa-konvensjonen» som ble vedtatt i 1997 og trådte i kraft i februar 1999, vil erstatte flere mindre tidligere konvensjoner på området. Norge tiltrådte konvensjonen 29. april, og deltok som fullverdig medlem på første møte i Konvensjonskomitéen i Vilnius i juni. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har sørget for oversettelse av konvensjonen til norsk og gjort den kjent for alle norske universiteter og høyskoler, blant annet via Internett. For det løpende praktiske arbeidet med godkjenning av kvalifikasjoner legger Europarådet vekt på samarbeid gjennom et eget nettverk, «European Network of National Information Centres on academic recognition and mobility» (ENIC). Norge har sitt nasjonale kontaktpunkt for dette tilknyttet Norgesnettrådets sekretariat (NAIC).

Norge har fra 1995 vært med i Delavtalen om Det europeiske senter for fremmedspråk i Graz. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet er representert i senterets styre. Etter en prøveperiode på fire år ble senteret videreført på fast basis fra 1. januar 1999. Antall land som har sluttet seg til Delavtalen økte til 28 i løpet av 1999. Graz-senteret gir norske lærere, særlig

innenfor lærerutdanning, mulighet til å delta i aktiviteter for nyutvikling av fremmedspråkopplæring.

4.7 Ungdom

Ungdomspolitiske spørsmål er et prioritert arbeidsfelt i Europarådet. Det er utviklet et nært samarbeid mellom Europarådets medlemsstater, frivillige internasjonale ungdomsorganisasjoner, nasjonale ungdomsråd i medlemslandene og andre grupper som arbeider med ungdomsspørsmål. Denne samarbeidsformen setter Europarådet i en særstilling sammenliknet med andre mellomstatlige organisasjoner som er engasjert i ungdomspolitiske spørsmål. Samarbeidet mellom medlemslandene ivaretas i første rekke gjennom Styringskomitéen for ungdom, CDEJ, som omfatter alle de 47 landene som har sluttet seg til Europarådets kulturkonvensjon. Styringskomitéen har i 1999 konsentrert arbeidet ut fra de nye målsettingene som ble fastlagt i Ministerkomitéens resolusjon (98)6 og konklusjonene fra ungdomsministerkonferansen i Romania i 1998.

Den nye styringsstrukturen på ungdomsområdet trådte i kraft fra 1999 og har forsterket samarbeidet mellom representanter fra medlemslandene og de ikke-statlige internasjonale organisasjonene som arbeidet med ungdomsspørsmål. Fellesmøtene mellom styringskomitéen og den rådgivende komitéen, hvor ungdomsorganisasjonene er representert, skal på grunnlag av de overordnede prinsippene Ministerkomitéen legger til grunn, bestemme retningslinjene for arbeidet på ungdomssektoren og fordele de økonomiske ressurser som stilles til disposisjon. Den nye programkomitéen, som består av åtte representanter fra medlemslandene og åtte fra de ikke-statlige organisasjonene, skal fordele ressursene som er tildelt de operative organene, ungdomssentrene i Strasbourg og i Budapest og Det europeiske ungdomsfond.

Europarådets løpende arbeid på ungdomssektoren har særlig vært knyttet til områdene ungdoms deltakelse i samfunnet, og til uformell utdanning, sosial integrasjon og konfliktmegling. Denne virksomheten er også knyttet til andre deler av Europarådets arbeid og til saker som Parlamentarikerforsamlingen har tatt opp. Dessuten har ungdomssektoren vært engasjert i Europarådets arbeid for stabilisering av situasjonen i Sør-Øst Europa. Det er gitt støtte til en rekke prosjekter knyttet til situasjonen for flyktninger fra Kosovo og til tiltak som kan forhindre konflikter mellom grupper i det tidligere Jugoslavia. Norge har, over Barne- og familiedepartementets budsjett, gitt et ekstraordinært økonomisk bidrag til dette arbeidet i 1999.

4.8 Kulturminnevern og naturforvaltning

Kulturminnevernkomitéen, CC-PAT, har i sitt arbeid fokusert på de økonomiske og samfunnsmessige virkningene av et godt kulturminnevern. Det norske formannskapet i CC-PAT (ved Riksantikvaren) ble avsluttet i februar 1999 ved utløpet av en fullført toårsperiode. Sentralt i CC-PATs arbeid står kampanjen «Europe - a common heritage» som er en del av handlingsplanen vedtatt på toppmøtet 1997. Innenfor rammen av denne kampanjen skal Miljøverndepartementet i samarbeid med Europarådet arrangere en konferanse i Norge i september 2000 om de frivillige organisasjonenes rolle i kulturminnevernet.

En pan-europeisk biodiversitets- og landskapsstrategi ble vedtatt av Europarådet og FNs miljøprogram (UNEPs) Europakontor i 1995. Denne strategien fokuserer på bevaring av biologisk mangfold, bærekraftig bruk og rettferdig fordeling av genetiske ressurser. De tre hovedmålene støtter hverandre gjensidig. Norge ser oppfølging av den pan-europeiske biodiversitets- og landskapsstrategien som en del av oppfølgingen av FNs konvensjon om biologisk mangfold.

Som en oppfølging av Århus-konferansen i juni 1998 er landene oppfordret til å lage nasjonale handlingsplaner for å implementere den pan-europeiske biodiversitets- og landskapsstrategien. De pan-europeiske målene må integreres i de nasjonale handlingsplanene for biologisk mangfold som hver regjering vil utarbeide i forbindelse med implementeringen av FN konvensjonen om biologisk mangfold. I Norge er en slik plan under forberedelse som en integrert del av de sektorvise miljøhandlingsplanene.

4.9 Regionalt og kommunalt samarbeid

Styringskomitéen for lokalt og regionalt demokrati, CDLR, arbeider med spørsmål knyttet til lokalt selvstyre, kommunal økonomi og forvaltning samt statens styring av kommunene. Komitéen ønsker blant annet å medvirke til utvikling av demokratiske institusjoner på lokalt nivå i landene i Sentral- og Øst-Europa. I 1999 publiserte CDLR landrapporter om det lokale selvstyret i noen av medlemslandene.

Kommunal- og regionaldepartementet har i 1999 representert Norge i tre underarbeidsgrupper, knyttet til henholdsvis økonomi, demokrati og sosiale tjenester på lokalt og regionalt nivå.

Den 12. europeiske kommunalministerkonferansen skulle vært avholdt i Istanbul, Tyrkia 7.-8. oktober 1999, men ble utsatt til 6.-7. april 2000 på grunn av jordskjelvet i landet. CDLR har i 1999 forberedt følgende temaer for konferansen; 1) lokale myndigheters rolle i lokal sosial tjenesteyting, og 2) oppfølging av stabilitetspakten for Øst- og Sør-Europa med vekt på delen om lokal-demokrati og transnasjonalt samarbeid mellom lokale myndigheter.

4.9.1 Regional planlegging

Konferansen for ministre som er ansvarlige for regional planlegging, CEMAT, har som oppgave å fremme politisk og faglig samarbeid om regional planlegging mellom medlemslandene. Ministerkonferansen blir arrangert hvert tredje år. Mellom ministermøtene møtes en embetsmannskomite to ganger i året. Neste ministerkonferanse skal holdes i Hannover 7.-8. september 2000, og embetsmannskomiteen arbeidet i 1999 med å forberede konferansen.

I 1999 lå hovedtyngden av arbeidet i å videreutvikle felles retningslinjer for regional planlegging i Europarådets medlemsland. Retningslinjene utformes i tråd med EUs felles retningslinjer, og omfatter mål, prinsipper, strategier og prioriterte områder for gjennomføring. De felles retningslinjene skal legges fram for vedtak på neste planministerkonferanse.

4.10 Dyrever

Europarådet har vedtatt konvensjoner om beskyttelse av henholdsvis dyr under internasjonal transport, produksjonsdyr, slaktedyr, dyr som brukes i forsøk og kjæledyr. Norge har undertegnet og ratifisert alle konvensjonene.

I komitéen under konvensjonen om beskyttelse av produksjonsdyr er alle land som har ratifisert konvensjonen medlemmer. I tillegg kan de øvrige medlemsland i Europarådet delta i komitéens møter som observatører. Observatørstatus kan også etter søknad gis til organisasjoner og interessegrupper med relevans til konvensjonen. Komitéen avviklet sitt 37. møte 22.-25. juni, og sitt 38. møte 23.-26. november 1999. På vårmøtet ble anbefalingene om hold av fjørfeartene and, gås, moskusand, hybrider av moskusand og vanlig and vedtatt av komitéen. Teksten til den reviderte anbefalingen om hold av pelsdyr ble også godkjent. Komitéen drøftet videre forslaget til anbefaling om hold av kalkun, og startet arbeidet med revisjon av anbefalingen om hold av gris.

På høstmøtet ble det valgt nytt arbeidsutvalg i komitéen. Som leder ble valgt Birte Broberg (Danmark) og som medlemmer Andrea Gavinelli (EU-kommisjonen/ Italia), Ernst Fröhlich (Sveits) og Richard Sovjak (Tsjekkia). Arbeidet med anbefalingene om hold av kalkun og gris fortsatte.

Arbeidsgruppemøtet for å forberede en multilateral konsultasjon under Konvensjonen om beskyttelse av dyr under internasjonal transport, ble holdt 19.-22. januar 1999.

Et arbeidsgruppemøte for å forberede en endring av retningslinjer for oppstalling og stell av dyr i Forsøksdyrkonvensjonen ble holdt 27.-29. januar 1999.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

Tilråding fra Utenriksdepartementet av 14. april 2000 om Norges deltakelse i Europarådet i 1999 blir sendt Stortinget.

Vedlegg 1

Konvensjoner, avtaler, anbefalinger og resolusjoner

1.1 Nye konvensjoner og avtaler

1.1.1 Konvensjoner som ble vedtatt av Europarådet i 1999

09.09.99	Sivilrettslig konvensjon mot korrupsjon (ETS nr. 174)
----------	---

1.1.2 Konvensjoner som Norge har undertegnet og/eller sluttet seg til i 1999

27.01.99	Undertegning av Strafferettslig konvensjon mot korrupsjon (ETS nr. 173)
04.11.99	Undertegning av Sivilrettslig konvensjon mot korrupsjon (ETS nr. 174)
17.03.99	Ratifikasjon av Rammekonvensjonen for beskyttelse av nasjonale minoriteter (ETS nr. 157)
29.04.99	Tiltredelse til Konvensjon om anerkjennelse av kvalifikasjoner vedrørende høyere utdanning i Europa (ETS nr. 165)

1.1.3 Konvensjoner som trådte i kraft for Norge i 1999

01.07.99	Rammekonvensjonen for beskyttelse av nasjonale minoriteter (ETS nr. 157)
01.06.99	Konvensjon om anerkjennelse av kvalifikasjoner vedrørende høyere utdanning i Europa (ETS nr. 165)

1.2 Oversikt over anbefalinger og resolusjoner til medlemslandene, vedtatt av komitéen av faste representanter i 1999

Anbefalinger

Anbefaling nr. R (99) 1 om tiltak for å fremme mangfold i mediene

Anbefaling nr. R (99) 2 om videregående opplæring

Anbefaling nr. R (99) 3 om harmonisering av medisinsk-juridiske regler for obduksjon

Anbefaling nr. R (99) 4 om prinsipper for rettslig beskyttelse av umyndige voksne

Anbefaling nr. R (99) 5 om personvern på internett

Anbefaling nr. R (99) 6 om forbedring av den praktiske anvendelse av den europeiske avtale om oversendelse av søknader om rettshjelp

Anbefaling nr. R (99) 7 om anvendelse av den europeiske konvensjon om anerkjennelse og håndhevelse av vedtak angående foreldrerett til barn og om gjenopprettelse av foreldrerett til barn

Anbefaling nr. R (99) 8 om det økonomiske ansvar til lokale valgte representanter for handling eller unnlatelse i embets medfør

Anbefaling nr. R (99) 9 om idrettens rolle med hensyn til å fremme sosial utjevning

Anbefaling nr. R (99) 10 om innvilgelse av visum til idrettsmenn og -kvinner

Anbefaling nr. R (99) 11 om forbud mot frikampkonkurranser, f.eks. burkamp

Anbefaling nr. R (99) 12 om tilbakesendelse av avviste asylsøkere

Anbefaling nr. R (99) 13 om reaksjoner på utillatelige forbehold mot internasjonale traktater

Anbefaling nr. R (99) 14 om allmenn samfunnstjeneste angående nye kommunikasjons- og informasjonstjenester

Anbefaling nr. R (99) 15 om tiltak angående mediedekning av valgkamper

Anbefaling nr. R (99) 16 om utvikling av opplæring i miljøforvaltning for personer som er involvert i reiselivssektoren, herunder fremtidige yrkesutøvere

Anbefaling nr. R (99) 17 om forbedring av samarbeid mellom medlemsstatene på trygdeområdet

Anbefaling nr. R (99) 18 om hindring og reduksjon av statsløshet

Anbefaling nr. R (99) 19 om mekling i straffesaker

Anbefaling nr. R (99) 20 om vennskapelig bileggelse av uoverensstemmelser som evt. oppstår ved anvendelsen av Europarådsresolusjoner på det strafferettslige område

Anbefaling nr. R (99) 21 om kriterier for håndtering av ventelister og ventetid i helsetjenesten

Anbefaling nr. R (99) 22 om overfylte fengsler og stadig økende antall innsatte

Anbefaling nr. R (99) 23 om familiegjengenforening for flyktninger og andre personer som trenger internasjonal beskyttelse

Anbefaling nr. R ChS (99) 1 om Østerrikes anvendelse av Den europeiske sosialpakt i perioden 1994-96 (14. overvåkningssyklus - del I)

Anbefaling nr. R ChS (99) 2 om Irlands anvendelse av Den europeiske sosialpakt i perioden 1994-96 (14. overvåkningssyklus - del I)

Anbefaling nr. R ChS (99) 3 om Tyrkias anvendelse av Den europeiske sosialpakt i perioden 1993-96 (14. overvåkningssyklus - del II)

Resolusjoner

Resolusjon (99) 1 om budsjettet for Den europeiske ungdomsstiftelse

Resolusjon (99) 2 om det ordinære budsjett for 1999

Resolusjon (99) 3 om godkjenning av endringer i det mellomstatlige aktivitetsprogrammet for 1999

Resolusjon (99) 4 om invitasjon til Georgia til å bli medlem i Europarådet

Resolusjon (99) 5 om opprettelse av gruppen av stater mot korrupsjon (GRECO)

Resolusjon (99) 6 om utnevning til stilling som generalsekretær

Resolusjon (99) 7 om det ordinære budsjett for Europarådet eller regnskapsåret 1999

Resolusjon (99) 8 om delavtalen om Den europeiske kommisjon for demokrati gjennom lovgivning

- Resolusjon (99) 9 om status for Europarådets informasjonskontorer
- Resolusjon (99) 10 om fornyelse av det europeiske diplommet til Minismere naturreservat (Storbritannia)
- Resolusjon (99) 11 om fornyelse av det europeiske diplommet til Purbeck Heritage Coast (Storbritannia)
- Resolusjon (99) 12 om fornyelse av det europeiske diplommet til Wurzacher Ried naturreservat (Tyskland)
- Resolusjon (99) 13 om fornyelse av det europeiske diplommet til Wachau landskapsvernområde (Østerrike)
- Resolusjon (99) 14 om fornyelse av det europeiske diplommet til Oka nasjonale biosfærereservat (Den russiske føderasjon)
- Resolusjon (99) 15 om fornyelse av det europeiske diplommet til Teberda nasjonale biosfærereservat (Den russiske føderasjon)
- Resolusjon (99) 16 om fornyelse av det europeiske diplommet til Kretas hvite fjell (Samaria-kløften) nasjonalpark (Hellas)
- Resolusjon (99) 17 om fornyelse av det europeiske diplommet til Teide nasjonalpark (Spania)
- Resolusjon (99) 18 om fornyelse av det europeiske diplommet til «de oostvaardersplassen» naturreservat (Nederland)
- Resolusjon (99) 19 om endring av artikkel 1 i vedtektene til Forvaltningsdomstolen (tillegg XI til personalvedtektene) om Forvaltningsdomstolens medlemskap i Europarådet
- Resolusjon (99) 20 om 1998-regnskapet for delavtalen om helse- og sosialspørsmål
- Resolusjon (99) 21 om 1998-regnskapet for Den europeiske farmakopé
- Resolusjon (99) 22 om 1998-regnskapet for delavtalen om Europarådets sosiale utviklingsfond
- Resolusjon (99) 23 om 1998-regnskapet for delavtalen om samarbeidsgruppen for bekjempelse av narkotikamisbruk og ulovlig handel med narkotika (Pompidou-gruppen)
- Resolusjon (99) 24 om 1998-regnskapet for delavtalen om samarbeidsgruppen for forebyggelse av, vern mot og organisering av redningsaksjoner ved større naturkatastrofer og teknologiske katastrofer
- Resolusjon (99) 25 om 1998-regnskapet for delavtalen om Den europeiske kommisjon for demokrati gjennom lovgivning
- Resolusjon (99) 26 om 1998-regnskapet for delavtalen om ungdomskortet
- Resolusjon (99) 27 om 1998-regnskapet for den utvidede delavtalen om opprettelse av Det europeiske senter for moderne språk i Graz
- Resolusjon (99) 28 om 1998-regnskapet for delavtalen om opprettelse av det europeiske senter for global samhörighet og solidaritet
- Resolusjon (99) 29 om 1998-regnskapet for delavtalen om Det europeiske støttefond for samproduksjon og distribusjon av kreativt kinematografisk og audiovisuelt arbeid, «Eurimages»
- Resolusjon (99) 30 om 1998-regnskapet for Det europeiske kulturfond
- Resolusjon (99) 31 om 1998-regnskapet for Det europeiske idrettsfond
- Resolusjon (99) 32 om observatørstatus for Mexico i Europarådet
- Resolusjon (99) 33 om Europarådets finansreglement

Resolusjon (99) 34 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til Europarådets ordinære budsjett, ekstraordinært budsjett angående byggeutgifter og pensjonsbudsjettet med virkning fra 1. januar 2000

Resolusjon (99) 35 om det ordinære budsjettet for 2000

Resolusjon (99) 36 om godkjenning av det mellomstatlige aktivitetsprogrammet for 2000

Resolusjon (99) 37 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til det ekstraordinære budsjettet - utgifter angående menneskerettsbygningen (kapittel 1.1) med virkning fra 1. januar 2000

Resolusjon (99) 38 om ekstraordinært budsjett angående byggeutgifter for 2000

Resolusjon (99) 39 om pensjonsbudsjettet for 2000

Resolusjon (99) 40 om 2000-budsjettet for Den europeiske ungdomsstiftelse

Resolusjon (99) 41 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for delavtalen om helse- og sosialspørsmål med virkning fra 1. januar 2000

Resolusjon (99) 42 om delavtalen om helse- og sosialspørsmål, 2000-budsjettet

Resolusjon (99) 43 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for Den europeiske farmakopé, med virkning fra 1. januar 2000

Resolusjon (99) 44 om Den europeiske farmakopé, 2000-budsjettet

Resolusjon (99) 45 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for Europarådets utviklingsbank, med virkning fra 1. januar 2000

Resolusjon (99) 46 om Europarådets utviklingsbank, 2000-budsjettet

Resolusjon (99) 47 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for delavtalen om samarbeidsgruppen for bekjempelse av narkotikamisbruk og ulovlig handel med narkotika (Pompidou-gruppen), med virkning fra 1. januar 2000

Resolusjon (99) 48 om delavtalen om samarbeidsgruppen for bekjempelse av narkotikamisbruk og ulovlig handel med narkotika (Pompidou-gruppen), 2000-budsjettet

Resolusjon (99) 49 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for delavtalen om samarbeidsgruppen for forebyggelse av, vern mot og organisering av redningsaksjoner ved større naturkatastrofer og teknologiske katastrofer, med virkning fra 1. januar 2000

Resolusjon (99) 50 om Europarådets kommissær for menneskerettigheter

Resolusjon (99) 51 om delavtalen om Det europeiske støttefond for samproduksjon og distribusjon av kreativt kinematografisk og audiovisuelt arbeid, «Eurimages», 2000-budsjettet

Resolusjon (99) 52 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for delavtalen om Den europeiske kommisjon for demokrati gjennom lovgivning, med virkning fra 1. januar 2000

Resolusjon (99) 53 om delavtalen om Den europeiske kommisjon for demokrati gjennom lovgivning, 2000-budsjettet

Resolusjon (99) 54 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for delavtalen om ungdomskortet, med virkning fra 1. januar 2000

Resolusjon (99) 55 om delavtalen om ungdomskortet, 2000-budsjettet

Resolusjon (99) 56 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for den utvidede delavtalen om Det europeiske senter for moderne språk i Graz, med virkning fra 1. januar 2000

Resolusjon (99) 57 om den utvidede delavtalen om Det europeiske senter for moderne språk Graz, 2000-budsjettet

Resolusjon (99) 58 om hovedregnskapet for Europarådet for 1998

Resolusjon (99) 59 om revisjon av reglene for de ansattes lønnsregulativ

Resolusjon (99) 60 om godtgjørelse til særskilt oppnevnte tjenestemenn

Resolusjon (99) 61 om delavtalen om samarbeidsgruppen for forebyggelse av, vern mot og organisering av redningsaksjoner ved større naturkatastrofer og teknologiske katastrofer, 2000-budsjettet

Delavtaleresolusjoner som inneholder anbefalinger til regjeringer

Resolusjon AP (99) 1 om klassifisering av reseptpliktige medisiner (erstatte resolusjon AP (95) 1)

Resolusjon AP (99) 2 om advarselssetninger for visse kategorier medisiner (erstatte resolusjon AP (95) 2)

Resolusjon AP (99) 3 om silikon som brukes ved kontakt med næringsmidler

Resolusjoner etter Den europeiske sosialpakt (ChS)

Resolusjon ChS (99) 1 om visse ikke-godkjente bestemmelser i Den europeiske sosialpakt

Resolusjon ChS (99) 2 om gjennomføringen av Den europeiske sosialpakt i perioden 1994-96 (14. overvåkningssyklus - del I)

Resolusjon ChS (99) 3 om gjennomføringen av Den europeiske sosialpakt (artikkel 2, 3, 4, 9, 10 og 15) i perioden 1993-96 (14. overvåkningssyklus - del II)

Resolusjon ChS (99) 4 om kollektiv klage nr. 1/1988 - Den internasjonale juristkommisjon mot Portugal

Konvensjoner

Sivilrettslig konvensjon om korrupsjon (vedtatt 9. september 1999)

Erklæringer

Budapest-erklæringen - For et større Europa uten skillelinjer

Erklæring om Kosovo-krisen av formannen for Europarådets ministerkomité

Erklæring om utnyttelse av beskyttede radio- og fjernsynsprodukter som oppbevares i kringkastingsorganisasjoners arkiver

Erklæring om Øst-Timor

Vedlegg 2

Medlemsland i Europarådet i 1999

<i>Land</i>	<i>Opptaksdato</i>
Albania	13. juli 1995
Andorra	10. november 1994
Østerrike	16. april 1956
Belgia	8. august 1949
Bulgaria	7. mai 1992
Danmark	14. juli 1949
Estland	14. mai 1993
Finland	4. mai 1989
Frankrike	4. august 1949
Georgia	27. april 1999
Hellas	9. august 1949
Irland	2. august 1949
Island	7. mars 1950
Italia	3. august 1949
Kroatia	6. november 1996
Kypros	24. mai 1961
Latvia	10. februar 1995
Liechtenstein	23. november 1978
Litauen	14. mai 1993
Luxembourg	3. august 1949
Makedonia (FYROM)	9. november 1995
Malta	29. april 1965
Moldova	13. juli 1995
Nederland	5. august 1949
Norge	30. juli 1949
Polen	26. november 1991
Portugal	22. september 1976
Romania	7. oktober 1993
Russland	28. februar 1996
San Marino	16. november 1988
Slovakia	30. juni 1993
Slovenia	14. mai 1993
Storbritannia	26. juli 1949
Spania	24. november 1977
Sveits	6. mai 1963
Sverige	20. juli 1949
Den tsjekkiske republikk	30. juni 1993

Tyrkia	13. april 1950
Tyskland	30. juli 1959
Ukraina	9. november 1995
Ungarn	6. november 1990

Vedlegg 3

Forkortelser av ekspert- og styringsgrupper som Norge deltar i

CAHB	Committee of Experts on Buildings
CAHAR	Ad Hoc Committee of Experts on Legal Aspects of Territorial Asylum Refugees and Stateless Person
CAHDI	Committee of Legal Advisers on Public International Law
CAHFB	Ad Hoc Committee of Experts to exchange Views on Follow-up to the 4 th United Nations World Conference on Women and on National Programmes set up to implement the Platform for Action adopted by the Conference
CAHNU	Ad Hoc Committee of Experts to exchange Views on the follow-up to the Programme of action of the World conference on Human Rights
CDBI	Steering Committee on Bioethics
CDCC	Council for Cultural Co-operation
CDCJ	European Committee on Legal Co-operation
CDCS	European Committee for Social Cohesion
CDDH	Steering Committee for Human Rights
CDDS	Committee for the Development of Sport
CDEG	Steering Committee for Equality Between Women and Men
CDEJ	European Steering Committee for Youth
CDLR	Steering Committee on Local and Regional Authorities
CDMG	European Committee on Migration
CDMM	Steering Committee on the Mass Media
CDPC	European Committee on Crime Problems
CDPH	European Committee on Public Health
CDPO	European Population Committee
CDSP	European Health Committee
CEM	Committee of Experts on Medicines subject to prescription
CEMAT	Conference of Ministers Responsible for Regional Planning
CLRAE	Congress of Local and Regional Authorities of Europe
CC-CULT	Culture Committee
CC-ED	Education Committee
CC-HER	Higher Education and Research Committee
CC-PAT	Cultural Heritage Committee
CDBI-CDSP-XENO	Working Group on xenotransplantation
CD-P-RR	Committee on Rehabilitation and Integration of People with
CD-P-SP	Public Health Committee
CJ-DA	Project Group on Administrative Law
CJ-EJ	Committee of Experts on Efficiency of Justice
CJ-FA	Committee of Experts on Family Law

CJ-IJ	Committee of Experts on Legal Data Processing
CJ-NA	Committee of Experts on Nationality
CJ-PD	Project Group on Data Projection
CS-CO	Committee of Experts on Standard-setting Instruments
CS-PS	Group of Specialists on Access to Social Protection
GMC	Multidisciplinary Group on Corruption
GMPC	Working Group on Criminal Law
CS-QV	Group of Specialists on improving the quality of life of elderly dependent persons
DC-AU	Drafting Committee on a Legal Instrument On Regional Self-Government
DH-DEV	Committee of Experts for the Development of Human Rights
DH-MIN	Committee of Experts on Issues relating to the Protection of National Minorities
DH-PR	Committee of Experts for the Improvement of Procedures for the Protection of Human Rights
DH-S-AC	Group of Specialists on Access to Official Information
DI-S-RIT	Group of Specialists on Reservations Treaties of the Committee of Legal Advisers on Public International Law
ECAC	European Civil Aviation Conference
ECRI	European Commission against Racism And Intolerance
EM-SE-GE	Ad Hoc Meeting of Experts on the Role of Employment Services in the Promotion of Equal Opportunities for Migrants and Disadvantaged Ethnic Groups
ETS 123	Third Multilateral Consultation of Parties to the European Convention for the Protection of Vertebrate Animals used for Experimental and other Scientific Purposes
ETS 132	The European Convention on Transfrontier Television
ETS 108	Consultative Committee on the Convention for The Protection of Individuals with regard to Automatic processing of Personal Data
ETS 65	Working Party for the Preparation of the Third Multilateral Consultation of Parties to the European Convention for the Protection of Animals during International Transport
GMC	Multidisciplinary Group on Corruption
GMCA	Multidisciplinary Group on Administrative Law Aspects of Corruption
CGCP	Working Group on Penal Law Aspects of Corruption
GI-CAMP	Co-ordination Group for the Campaign «Europe / - A common Heritage»
GT-RMER	Working Party on Mountain Regions and Rural Areas
LR-E-ES	Committee of Experts on Electoral Systems And Voting Procedures at Local Level
LR-E-FL	Committee of Experts on Local Finance
LR-E-LAS	Committee of Experts on the Status of Local Authorities' Staff
LR-E-LCA	Committee of Experts on the Legal Control And Auditing of Local Authorities' Action
LR-E-PC	Committee of Experts on the Participation of Citizens in Local Public Life

LR-E-REL	Committee of Experts on the Liability of Local Elected Representatives
LR-E-SSL	Committee of Experts on the Role of Local and Regional Authorities in the Provision of Local Social Services
MG-ED	Editorial Group for the new Community Relations Report
MG-S-INT	Specialist Group on Integration and Community Relations
MG-S-ROM	Specialist Group on Roma/Gypsies
MM-CM	Committee of Experts on Media Concentrations and Pluralism
MMF-26-HF	Committee of Liaison Officers responsible for the preparation of the XXVIth Session of the Conference of European Ministers Responsible for Family Affairs
MM-S-AC	Group of Specialists on Access to official Information
MM-S-PL	Group of Specialists on Media Pluralism
MM-S-PR	Group of Specialists on the Protection
MM-S-PJ	Group of Specialists on the Protection of Journalists
MSS-7-HS	Committee of Senior Officials responsible for preparing the seventh Conference of European Ministers responsible for Social Security
OEА	European Audiovisual Observatory Continuation of Activities
PC-CO	Committee of Experts on Criminal Law and Criminological Aspects of organised Crime
PC-CRC	Twenty-Second Criminological Research Conference
PC-MP	Committee of Experts on Mediation in Penal Matters
PC-OC	Committee of Experts on the Operation of the European Conventions in the Penal Field
PC-PP	Committee of Experts on Staff concerned With the Implementation of Sanctions
PC-PR	Committee of Experts on the Role of the Public Prosecution in the Criminal Justice System
PC-SE	Committee of Experts on the Protection of Children against Sexual Exploitation
PC-TP	Project Group «Europe in the Time of Change: Crime Policy and Criminal Law
PC-WI	Committee of Experts on Intimidation of Witnesses and the Rights of the Defence
PE-S-DMR	Group for the Development in the Countryside
POMPIDOU GROUP	Co-operation Group to combat Drug Abuse and Illicit Trafficking in Drug
PO-S-FF	Group of Specialists on Fertility and New Types of Households and Family Formation in Europe
PO-S-MED	Group of Specialists on Demographic Imbalances between the Countries of the Mediterranean Basin
PO-S-MIG	Group of Specialists on the Demographic Situation of National Minorities
PO-S-REG	Group of Specialists on the Demographic Characteristics of Immigrant Population
P-RR-LADI	Working Group on Legislation against Discrimination of Persons with Disabilities
P-SP-PH	Committee of Experts on Pharmaceutical Questions

PS-S-INNO	Group of Specialists on Innovative Social Policies in the City
SP-CTO	Committee of Experts on Organisational Aspects of Co-operation in Organ Transplantation
SP-HM	Committee of Experts on Blood Transfusion and Immunohaemotology
SP-ME	Committee of Experts on the Use of Medical Examinations for Employment And Insurance Purposes
SP-R-GS	Select Committee of Experts on Quality Assurance in Blood Transfusion Services
SP-SPM	The Adaption of Health Care Services on the Needs of People in Marginal Situations
SP-S-QA	Group of Specialists on Quality Assurance for Organs, tissues and cells
SP-WL	Committee of Experts on Criteria for the Management of waiting Lists and waiting Times in Health Care
SS-AC	Committee of Experts for the Application of the European Convention on Social Security
SS-CED	Committee of Experts on Social Security Systems and their Operation in a difficult Economic Context
SS-DPS	Multidisciplinary Group on Dependence
SS-CO	Committee of Experts on Standard-Setting Instruments
T-AP	Standing Committee of the European Convention for the Protection of Animals Kept for Farming Purposes
T-CC	Convention Committee on the Custody Convention
T-DO	Monitoring Group of the Anti-doping Convention
T-MG	Consultative Committee on the European Convention on the Legal Status of Migrant Workers
T-PD (ETS 108)	Consultative Committee of the Convention for the Protection of Individuals with Regard to Automatic Processing of Personal Data
T-PVS	Standing Committee of the Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats
T-RV	Standing Committee of the European Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events and in Particular at Football Matches
T-SG	Governmental Committee of the European Social Charter
T-SI	Committee of Independent Experts of the European Social Charter
T-TA	Multilateral Committee on the European Agreement on the Transmission of Applications for Legal Aid
T-TT (ETS 132)	Standing Committee on Transfrontier Television
